

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
Кафедра економіки та економічної теорії

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ НАПИСАННЯ
ТА ЗАХИСТУ
КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

за освітньо-науковою програмою
підготовки магістрів «Аналітична економіка»
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 051 «Економіка»

Тернопіль
ЗУНУ
2023

Методичні рекомендації для написання та захисту кваліфікаційних робіт за освітньо-науковою програмою підготовки магістрів «Аналітична економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка». Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 64 с.

Затверджено

*на засіданні кафедри економіки та економічної теорії
(протокол №2 від 05.10.2023 р.)*

Укладачі:

Віктор КОЗЮК – докт. екон. наук, професор, завідувач кафедри економіки та економічної теорії

Олександр ДЛУГОПОЛЬСЬКИЙ – докт. екон. наук, професор, професор кафедри економіки та економічної теорії

Оксана ЛОТИШ – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки та економічної теорії

Оксана ШИМАНСЬКА – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки та економічної теорії

Рецензенти:

Володимир ФАЛОВИЧ – доктор економічних наук, професор кафедри промислового маркетингу Тернопільського національного технічного університету ім. Івана Пулюя

Леся БУЯК – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики та інформатики Західноукраїнського національного університету

Відповідальний за випуск:

Віктор КОЗЮК – докт. екон. наук, професор, завідувач кафедри економіки та економічної теорії Західноукраїнського національного університету

Методичні рекомендації містять загальні й уніфіковані правила вибору теми випускного кваліфікаційного магістерського дослідження, за освітньо-науковою програмою «Аналітична економіка». Розроблені рекомендації щодо змісту, структури, послідовності виконання, оформлення та порядку захисту кваліфікаційної роботи. Методичні рекомендації призначені для слухачів, які навчаються за відповідною магістерською програмою, викладачів-керівників кваліфікаційних робіт, рецензентів, консультантів та членів Державної екзаменаційної комісії.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	5
1.1. Мета і завдання кваліфікаційної роботи.....	5
1.2. Випускна робота магістра як кваліфікаційне наукове дослідження.....	7
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ДЛЯ НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	9
2.1. Послідовність виконання кваліфікаційної роботи.....	9
2.2. Вибір і затвердження теми роботи.....	10
2.3. Підбір, опрацювання інформаційного матеріалу та розробка плану.....	11
2.4. Підготовка тексту кваліфікаційної роботи.....	15
2.5. Структура кваліфікаційної роботи.....	17
2.6. Написання вступу.....	19
2.7. Підготовка основної частини роботи.....	21
2.8. Формулювання висновків.....	22
РОЗДІЛ 3. ВИМОГИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	23
3.1. Загальні вимоги.....	23
3.2. Нумерація та оформлення ілюстрацій.....	25
3.3. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела.....	29
3.4. Оформлення додатків.....	30
3.5. Порядок оформлення списку використаних джерел.....	31
РОЗДІЛ 4. ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	32
4.1. Оформлення документації для захисту кваліфікаційної роботи магістра.....	32
4.2. Процедура захисту кваліфікаційної роботи магістра.....	32
4.3. Загальні критерії оцінювання кваліфікаційної роботи.....	33
РОЗДІЛ 5. КЕРІВНИЦТВО КВАЛІФІКАЦІЙНОЮ РОБОТОЮ ТА ЇЇ РЕЦЕНЗУВАННЯ	38
5.1. Обов'язки керівника кваліфікаційної роботи.....	38
5.2. Порядок рецензування кваліфікаційних робіт магістра.....	39
РОЗДІЛ 6. ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ ДЛЯ ОНП «АНАЛІТИЧНА ЕКОНОМІКА»	40
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	44
ДОДАТКИ	45

ВСТУП

Підготовка кваліфікованих фахівців за спеціальністю «Економіка» здійснюється за ступеневою освітою, результатом якої є здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістр за освітньо-науковою програмою «Аналітична економіка».

Магістерська підготовка реалізує освітньо-наукову програму «Аналітична економіка», яка базується на проведенні наукових досліджень і орієнтована на підготовку фахівців для науково-дослідної і педагогічної діяльності. ОНП підготовки магістра включає поглиблену фундаментальну, гуманітарну, соціально-економічну, психолого-педагогічну, спеціальну та науково-практичну підготовку.

Виконання і захист випускної кваліфікаційної роботи здобувачів вищої освіти другого(магістерського) рівня є завершальним етапом навчання й одним з основних видів атестації у Західноукраїнському національному університеті, метою якої є встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Від умінь грамотно застосовувати здобуті у процесі навчання знання для підготовки, написання і оформлення кваліфікаційних робіт залежить успішність їх захисту для здобуття відповідного фаху. Варто пам'ятати, що випускна кваліфікаційна робота – це підсумок творчої діяльності, у процесі якої студент-випускник на основі набутих теоретичних і практичних знань, умінь, накопиченого досвіду, здійснення власних досліджень, зобов'язаний розробити комплекс заходів чи практичних рекомендацій, спрямованих на виконання актуальної науково-прикладної задачі.

Завданням даних методичних рекомендацій є сприяння студентам у підготовці щодо написання та захисту випускних кваліфікаційних робіт, що є завершальним етапом отримання вищої освіти за освітньо-науковою програмою підготовки магістрів «Аналітична економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка».

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ

ДО СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ

ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1.1. Мета і завдання кваліфікаційної роботи

Згідно з навчальними планами підготовки фахівців із вищою освітою, випускна кваліфікаційна робота – один із видів державної атестації студентів, яку проходять випускники освітнього рівня магістр. Через підготовку та захист кваліфікаційної роботи здобувач підтверджує рівень власної кваліфікації, уміння здійснювати науковий пошук і самостійно вирішувати наукові та практичні задачі. Процес пізнання включає в себе накопичення фактів, без систематизації та узагальнення яких не може існувати жодна наука. Наукова робота – це насамперед чітко спланована діяльність, що є суспільною за походженням, розвитком та використанням. Будь-яке наукове відкриття є загальною працею, сумарним відтворенням людських успіхів у пізнанні світу. Формою здійснення розвитку науки є науковий дослід, тобто цілеспрямоване вивчення за допомогою наукових методів явищ і процесів, аналіз впливу на них різних факторів, а також вивчення взаємодії між явищами з метою отримання переконливо доведених і корисних для науки і практики рішень. Воно характеризується об'єктивністю, відтворюваністю, доказовістю і точністю.

Метою написання кваліфікаційної роботи магістра є:

- систематизація, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з аналітичної економіки, отриманих в процесі навчання за освітньо-професійною програмою підготовки магістрів;
- формування аналітичних компетентностей топ-рівня;
- розвиток навичок самостійної роботи і оволодіння методикою досліджень, апаратом математичного моделювання, використання сучасних інформаційних технологій при розв'язанні проблем економіки на мікро- та макrorівнях;
- поглиблення й розширення теоретичних і практичних знань з аналітичної економіки, а також уміння застосувати їх при вирішенні конкретних практичних завдань;
- пошук сучасних наукових досягнень у сфері аналітичної економіки, уміння їх самостійно застосовувати при розв'язанні прикладних проблем.

Для досягнення мети в роботі виконуються такі завдання:

- ✓ опрацювання, систематизація, узагальнення та поглиблення теоретичних знань у контексті вирішення певних практичних завдань;
- ✓ формулювання конкретної прикладної проблематики, що не знайшла достатнього висвітлення в наукових джерелах і потребує інноваційних підходів

до розроблення комплексу взаємопов'язаних пропозицій для її вирішення;

✓ наукове обґрунтування інструментарію (методів, прийомів і засобів) вирішення визначеної проблеми;

✓ моделювання внутрішніх і зовнішніх зв'язків між явищами та процесами, які є суттєвими для виконання конкретного науково-прикладного завдання;

✓ формування вмотивованих і виважених висновків, рекомендацій і пропозицій на основі результатів наукового дослідження.

При проведенні наукових досліджень виділяють поняття «об'єкт» і «предмет» пізнання. Об'єктом дослідження прийнято називати те, на що спрямована пізнавальна діяльність дослідника. Це процес або явище, яке породжує проблемну ситуацію і обране для дослідження. Предметом дослідження є досліджувані з певною метою властивості, характерні для наукового пізнання, це визначення певного «ракурсу» дослідження як припущення про найсуттєвіші для вивчення обраної проблеми характеристики об'єкта. Під предметом дослідження розуміється те, що знаходиться в межах об'єкта і завжди співпадає з темою дослідження. Один і той же об'єкт може бути предметом різних досліджень і навіть наукових напрямів. Об'єкт і предмет дослідження, як категорії наукового процесу, співвідносяться між собою як загальне і часткове.

Завдання дослідника полягає у визначенні факторів, які впливають на об'єкт дослідження, відборі і зосередженні уваги на найсуттєвіших з них. Критеріями відбору є мета дослідження та кількісний рівень накопичених фактів у цьому напрямі. Відбір найсуттєвіших факторів, які впливають на об'єкт дослідження, має велике практичне значення, оскільки впливає на ступінь достовірності результатів дослідження. Якщо будь-який суттєвий фактор не враховано, то висновки, здобуті в результаті дослідження, можуть бути помилковими, неповними або зовсім хибними. Виявлення суттєвих факторів спрощується, якщо дослідження ґрунтуються на добре опрацьованій теорії. Якщо теорія не дає відповіді на поставлені запитання, то використовують гіпотези, наукові ідеї, сформовані в процесі попереднього вивчення об'єкта дослідження.

Важливу роль у науковому дослідженні відіграють пізнавальні завдання емпіричного і теоретичного спрямування. Емпіричні завдання вирішуються за допомогою спостереження, експерименту, вимірювання, описування. Теоретичні завдання спрямовані на вивчення і виявлення причин, зв'язків, залежностей, які дозволяють встановити поведінку об'єкта, визначити і вивчити його структуру, характеристику на основі розроблених у науці принципів і методів пізнання. Тут переважає використання аксіоматичних методів, системних, структурно-функціонального аналізу, математичного моделювання. У результаті отриманих знань формують закони, розробляють теорію, перевіряють факти тощо. Теоретичні пізнавальні завдання формують таким чином, щоб можна було їх перевірити емпірично.

Головними етапами кваліфікаційного дослідження є:

- виникнення ідеї, формулювання теми;
- формування мети та завдань дослідження;
- висунення гіпотези, теоретичні дослідження;
- проведення експерименту, узагальнення наукових фактів і результатів;
- аналіз та оформлення наукових досліджень;
- впровадження та визначення ефективності наукових досліджень.

1.2. Випускна робота магістра як кваліфікаційне наукове дослідження

Магістерська освітньо-наукова програма «Аналітична економіка» включає в себе дві наближено пропорційні за обсягом складові – освітню і науково-дослідну. Зміст науково-дослідної роботи магістра визначається індивідуальним планом, тобто написанням кваліфікаційної роботи магістра, що є завершальним етапом навчання студентів на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістр.

Кваліфікаційна робота магістра – це самостійна науково-дослідна кваліфікаційна праця, що має внутрішню єдність і відображає хід та результати розробки обраної теми, синтезує підсумок теоретичної та практичної підготовки у межах нормативної й варіативної складових освітньо-професійних програм підготовки фахівців за відповідною спеціальністю, та є формою контролю набутих студентом у процесі навчання інтегрованих знань, умінь і навичок, необхідних для виконання професійних обов’язків.

Кваліфікаційна робота магістра повинна:

- відповідати сучасному рівню розвитку науки, а її тема – бути актуальною;
- відображати як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання;
- містити новий матеріал, що включає опис нових фактів, явищ і закономірностей, або узагальнення раніше відомих положень з інших наукових позицій чи в іншому аспекті;
- передбачати елементи наукової полеміки;
- наводити вагомий й переконливий докази на користь обраної концепції, всебічно аналізувати і доказово критикувати протилежні їй точки зору.

Основне завдання магістранта як автора роботи – продемонструвати рівень своєї професійної кваліфікації, уміння самостійно вести науковий пошук і вирішувати конкретні наукові завдання. Для викладу матеріалу кваліфікаційної роботи магістра характерні аргументованість суджень та точність наведених даних. Орієнтуючись на читачів з високою професійною підготовкою, магістрант повинен включати в текст своєї роботи увесь знаковий апарат (таблиці, формули, символи, діаграми, схеми, графіки тощо), тобто все те, що складає мову науки.

Кваліфікаційна робота магістра готується з метою публічного захисту при Державній екзаменаційній комісії (ДЕК) для отримання кваліфікації магістра з

економіки. Підготовка та захист кваліфікаційної роботи мають на меті:

- продемонструвати вміння використовувати набуті знання при вирішенні конкретних наукових і виробничих завдань, зокрема, як фахівця з аналітичної економіки;

- розвивати навички самостійної роботи, критичного мислення, аналітичної диференціації, опанування методики дослідження та аналізу;

- продемонструвати вміння використовувати статистичний і графічний матеріал, зарубіжну та вітчизняну практику з досліджуваної проблеми;

- продемонструвати вміння застосовувати комп'ютерні програми ефективного аналізу та обробки інформативного матеріалу;

- продемонструвати опанування методикою дослідження та навичками самостійного логічного мислення тощо.

Кваліфікаційна робота магістра є безпосереднім проявом активності і цілеспрямованості участі слухача магістерської програми в науково-дослідній роботі, що має конкретне значення і вагомо впливає на формування його як магістра, який вміє творчо мислити, робити власні висновки. Загалом, кваліфікаційна робота магістра має комплексний характер: це підсумок вивчення різних дисциплін, передбачених навчальним планом, а також програмою виробничої практики або стажування. З іншого боку, вона є самостійним оригінальним науковим дослідженням, в якому майбутній магістр упорядковує на власний розсуд накопичені наукові факти та доводить їх наукову цінність або практичну значимість (за підтримки наукового керівника).

На підставі захисту кваліфікаційної роботи Державна екзаменаційна комісія вирішує питання про присвоєння її автору кваліфікації магістра.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ДЛЯ НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1. Послідовність виконання кваліфікаційної роботи

Організаційно процес підготовки дипломної роботи складається із наступних етапів:

1) підготовчого, на якому слухач магістратури обирає тему, узгоджує її з науковим керівником та отримує від нього індивідуальне завдання щодо питань, які необхідно опрацювати за темою дипломної роботи;

2) основного, який починається одразу після захисту звіту про практику й завершується орієнтовно за два тижні до захисту дипломної роботи на засіданні Державної екзаменаційної комісії. На цьому етапі робота повинна бути повністю виконана, перевірена науковим керівником;

3) заключного, який включає отримання відгуку керівника та рецензії на виконану дипломну роботу, проведення попереднього захисту на кафедрі, подання голові ДЕК щодо захисту дипломної роботи за підписами завідувача кафедри та декана факультету про допуск до захисту та направлення роботи в ДЕК.

Типовий порядок виконання випускної кваліфікаційної роботи магістра передбачає проходження наступних етапів:

- вибір та затвердження теми (на засіданні кафедри та наказом по університету);

- складання, узгодження з науковим керівником та затвердження завідувачем кафедри індивідуального завдання на виконання дипломної роботи магістра;

- критичний аналіз інформації та спеціальної літератури з проблем, що розглядаються;

- збір, обробка, систематизація і науковий аналіз фактографічної інформації, яка міститься у статистичних збірниках, аналітичних звітах міжнародних і національних науково-дослідних центрів, а також в системі обліку та звітності конкретних підприємств, організацій і установ;

- розробка плану роботи на основі наукової аргументації;

- написання основної частини роботи та представлення її керівнику;

- усунення зауважень та оформлення остаточного варіанту дипломної роботи магістра;

- підготовка вступу, висновків;

- оформлення відгуку наукового керівника;

- зовнішнє рецензування;

- захист дипломної роботи магістра на засіданні ДЕК.

2.2. Вибір і затвердження теми роботи

Розпочинається процес написання дипломної роботи магістра з вибору проблеми дослідження, її глибокого осмислення та обґрунтування. Вибір проблеми значною мірою визначає стратегію дослідження загалом та напрямки наукового пошуку зокрема. При виборі теми дослідження доцільно керуватися різними мотивами: обізнаністю з проблемою та її актуальністю; своїм майбутнім фахом і рівнем підготовки; наявністю теоретичної та прикладної бази; можливістю отримання при впровадженні ефективних соціальних, економічних чи екологічних результатів; уподобаннями, науковими інтересами тощо.

Вибір теми кваліфікаційної роботи магістра повинен бути усвідомленим і виваженим, обумовлений врахуванням здібностей та інтересів студента, або логічним продовженням попередніх наукових досліджень: дипломної роботи на здобуття кваліфікаційного ступеня «бакалавр», курсових робіт, рефератів, доповідей на наукових конференціях, семінарах та ін.

Теми кваліфікаційних робіт магістра розробляються, пропонуються і затверджуються на засіданні кафедри економіки та економічної теорії згідно з програмами курсів, які забезпечують фахову підготовку магістра за ОНП «Аналітична економіка». Кожного навчального року тематика робіт може оновлюватись. При бажанні слухач магістратури може запропонувати власну тему кваліфікаційної роботи, якщо у наведеному переліку її немає. Вибираючи тему, варто пам'ятати, що дослідження за комплексними (абстрактними) темами часто бувають поверхневими та недостатньо самостійними. Натомість вузько спеціалізовану тему опрацьовують докладніше та ґрунтовніше.

Важливим фактором вдалого вибору теми для студента є глибоке усвідомлення проблематики дослідження, її осмислення й обґрунтування. При цьому здобувач повинен виокремлювати три етапи при виборі проблеми: її формулювання та окреслення очікуваного результату; детальна структуризація проблеми, тобто виокремлення у межах теми підтем і дослідницьких питань; визначення актуальності, значущості проблеми для науки та практики. Від того, наскільки правильно буде постановка проблеми, значною мірою залежить її розв'язання, і, відповідно, результат написання кваліфікаційної роботи. Важливою передумовою отримання останнього є правильне формулювання проблеми з визначенням її актуальності, ступеня розробленості, наявних наукових, нормативно-правових та інформаційно-фактологічних джерел.

Формулювання теми повинно бути лаконічним і відповідати обраній спеціальності, розкривати суть актуальної наукової проблематики. З метою конкретизації іноді до назви доречно додати невеликий(4-6 слів) уточнюючий підзаголовок через двокрапку або в дужках. Зокрема, це стосується робіт, що висвітлюють вузько спеціалізовані теми. Формулювання теми таких робіт повинно бути конкретним і аргументованим.

При обранні теми основними критеріями повинні бути:

- актуальність;

- наявність теоретичних джерел (підручників, навчальних посібників, монографій, статей) та фактичного матеріалу;
- можливість виконання теми у вищому навчальному закладі;
- наукова новизна;
- перспективність розв'язання важливих проблем;
- безпосередній зв'язок з потребами практичної діяльності;
- можливість впровадження результатів дослідження у реальну практику господарювання;
- достатня обізнаність студента і наявність необхідних знань та навичок.

Пропозиції щодо вибору теми дипломної роботи магістрант спочатку обговорює з науковим керівником від кафедри, проте тему кваліфікаційної роботи він обирає самостійно. За необхідності магістрант може отримати консультації у викладачів кафедри економіки та економічної теорії.

З початку навчального року слухачі магістратури знайомляться із запропонованою кафедрою тематикою досліджень, обирають тему роботи та звертаються із заявою на ім'я завідувача кафедри, узгодженою із керівником роботи. Зразок заяви наведено у **додатку А**.

Завідувач кафедри відповідно до поданих заяв призначає наукових керівників, враховуючи прохання студентів у заявах, спеціалізацію професорсько-викладацького складу та обсяг навчальних годин, виділених для керівництва дипломними роботами.

Після цього виконавці кваліфікаційних робіт повинні отримати від керівників завдання за встановленою формою (**додаток Б**). Завдання затверджується завідувачем кафедри і видається слухачу магістратури після проходження переддипломної практики або не пізніше, ніж за тиждень до початку написання кваліфікаційної роботи.

Завдання передбачає перелік та послідовність виконання дослідження та терміни представлення матеріалу науковому керівнику. Завдання та представлений календарний план виконання дипломного проекту є інструментами для організації роботи слухача та водночас контролю на кожному з визначених у ньому етапів. Тому перед тим як приступити до першого етапу необхідно ознайомитися з календарним планом та правильно розподілити зусилля з метою його реалізації. Кожен виконавець зобов'язаний чітко дотримуватися визначених завданням термінів.

2.3. Підбір, опрацювання інформаційного матеріалу та розробка плану

Виходячи з обраної проблематики студент самостійно підбирає необхідний інформаційний матеріал. Інформаційну базу дослідження складають бібліографічні, інформаційні й довідкові видання, статистичний і фактичний матеріал, законодавчо-нормативні документи тощо. Від повноти та якості зібраного матеріалу вирішальною мірою залежать результати наукового дослідження. Тому перегляду повинні підлягати всі можливі види джерел

інформації, зміст яких пов'язаний із обраною темою дипломного дослідження. Активність із отримання інформації, необхідної для досягнення поставленої в межах дослідження мети та завдань, включає збирання, накопичення й узагальнення фактів. Вибираються й ретельно аналізуються інформаційні джерела, занотовуються найцікавіші положення як фрагменти майбутньої роботи.

Для дослідження різноманітних загальносвітових тенденцій і процесів, а також тих, які відбуваються в окремих зарубіжних країнах та їхніх об'єднаннях, доцільно використовувати фактологічні та статистичні дані минулих років, які збирають й опрацьовують міжнародні організації, аналітичні центри та статистичні служби інших держав тощо. Указані інститути регулярно публікують статистичні щорічники, довідники, кварталні та щомісячні бюлетені, щотижневі видання. До того ж видання і матеріали окремих досліджень. Для прикладу, Міжнародний валютний фонд випускає щорічний статистичний довідник «International Financial Statistics», у якому розміщується інформація щодо кількох міжнародних організацій і окремо щодо 68 країн.

У процесі здійснення досліджень на макро- (загальнодержавному) і мезо- (регіональному) рівнях в Україні можна використовувати статистичну інформацію, яка, зокрема, міститься на офіційних сайтах і в таких статистичних щорічниках і довідниках, як «Статистичний щорічний довідник», «Україна в цифрах», щорічних Посланнях Президента України до Верховної Ради України, регулярних і тематичних статистичних збірниках, які видають центральні та територіальні органи Державної служби статистики України, міністерства, відомства та спеціалізовані державні органи (наприклад, Рахункова Палата України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національний банк України та ін.), а також спеціалізовані аналітичні центри, громадські організації тощо. Визначена інформація може оприлюднюватися як на паперових, так і на електронних носіях.

У процесі наукових досліджень, присвячених вивченню проблем макrorівня (суб'єкти підприємницької діяльності, неприбуткові організації, бюджетні установи тощо), можна використовувати емпіричний і фактологічний матеріал, розміщений на сайтах відповідних інституцій, дані з офіційної статистичної (зокрема, фінансової), а також внутрішньої звітності, аналітичних записок, тематичних досліджень, опитувань експертів, реєстрів фінансового та управлінського обліку тощо.

Не допускається виконання кваліфікаційної роботи виключно за матеріалами навчальних і навчально-методичних видань (без опрацювання публікацій і досліджень науковців та фахівців-практиків). Оскільки кваліфікаційна робота – це креативне наукове дослідження, тому основними джерелами для її написання мають бути сучасні наукові публікації, творчо опрацьовані автором.

Основну увагу автор повинен акцентувати на монографічній літературі, де містяться підсумки раніше проведених досліджень, викладаються різні

концепції, формулюються теоретичні, методологічні й практичні проблеми, накопичуються й коментуються факти. При цьому він має виділити наукові праці тих авторів (як вітчизняних, так і зарубіжних), які працюють над науковими проблемами, пов'язаними з темою дипломної роботи. Разом з тим, студент обов'язково знайомиться із публікаціями в журналах та аналітичних звітах, опублікованих протягом останніх двох-трьох років.

Важливим інструментом інформаційного забезпечення є новітні інформаційні технології, які базуються на використанні комп'ютерної техніки і телекомунікацій, а також мережі *Internet*. Важливою позитивною рисою інформаційних ресурсів мережі Інтернет є їхня актуальність, що відображається найбільш новітніми цифровими даними, які розкривають тенденції економічного розвитку країн світу, а також підкріплюється найважливішими законодавчими і нормативними актами, що діють у даний момент часу.

Використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет дозволяє отримати додаткову інформацію з різних проблем функціонування економіки України та інших країн світу (детальніший перелік сайтів – **додаток Р**).

На основі підбраного до теми дослідження інформаційного матеріалу складається список використаних джерел, який у процесі її вивчення буде постійно поповнюватись. У зв'язку з цим кінцевий список літературних джерел формується після написання роботи. Під час написання роботи доцільно користуватись посиланнями, які б запобігали виникненню плутанини в кінцевому варіанті роботи. Працюючи з інформаційними джерелами здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» повинен виявити вміння систематизувати їх, критично оцінювати, відокремлювати суттєве, оцінювати попередньо зроблене іншими дослідниками, визначати головне у сучасному стані проблеми. Особливу увагу варто приділити вивченню нових видань монографій, підручників, навчальних посібників, а також наукових статей у провідних економічних журналах.

Запорука успіху розкриття теми – правильна та логічна структура кваліфікаційної роботи. Процес уточнення структури складний і може тривати протягом усієї роботи над дослідженням. Попередньо план роботи треба обов'язково узгодити із науковим керівником. План кваліфікаційної роботи магістра повинен відповідати темі, мати чітку логіку поєднання теоретико-методичної та аналітичної частин. При розробці та обговоренні плану дослідження необхідно скласти поетапний календарний план написання дипломної роботи згідно із затвердженим на кафедрі регламентом.

План є важливою основою майбутньої кваліфікаційної роботи магістра. Він визначає загальну спрямованість дослідження, дозволяє логічно пов'язати окремі проблеми обраної і розгорнутої в тексті роботи теми, розмістити їх у певній послідовності. При цьому слід мати на увазі, що всі проблеми пов'язані єдиною метою дослідження. Дослідження потрібно починати із загальних теоретичних положень, а потім переходити до аналізу конкретних явищ і процесів з використанням фактографічних даних.

План самостійно складається здобувачем після попереднього

опрацювання інформаційних джерел, погоджується з науковим керівником, коригується при потребі та затверджується завідувачем кафедри.

План розробляють, виходячи з вибраної теми, сформульованих мети і завдань дослідження, обізнаності з предметом тощо. Структура плану визначається обсягом і складністю дослідження: чим ширше коло питань розглядається, тим детальнішим має бути план. Пункти плану повинні відображати сутність теми, бути короткими, лаконічними та викладатися у логічній послідовності. Слід пам'ятати, що від того, наскільки виважено та вдало складено план, залежить правильність і повнота висвітлення теми, глибина розгляду проблем, логіка викладу матеріалу. Запорукою вдало складеного плану є попереднє вивчення літератури та інших інформаційних джерел, детальний розгляд яких є важливою основою і для викладення змісту дипломної роботи.

При складанні плану роботи здобувачу необхідно добре продумати назви кожного розділу та підрозділу таким чином, щоб матеріал кваліфікаційної роботи був взаємопов'язаним і розміщеним у логічній послідовності. Якісно складений план кваліфікаційної роботи сприяє правильному та цілеспрямованому вивченню джерел інформації, пошуку й опрацюванню емпіричного і фактологічного матеріалу.

План повинен складатися з таких елементів:

1. **Вступ**, в якому відображається актуальність, практична значущість, об'єкт та предмет дослідження, виокремлюються цілі, завдання роботи, вказується її структура (3-5 сторінок).

2. **Огляд теоретичних концепцій та емпіричних досліджень**, в якому аналізуються наукові підходи до об'єкту дослідження, оцінюються емпіричні результати, формуються гіпотези (10-15 сторінок).

3. **Аналітична частина**, в якій проводиться авторський аналіз динаміки розвитку об'єкта дослідження протягом останніх 5-10 років, здійснюється компаративний аналіз розвитку об'єкта на прикладі країн ОЕСР, БРІКС тощо та України (20-30 сторінок).

4. **Заклучна частина** роботи, в якій описується політика стимулювання розвитку об'єкта дослідження на макрорівні або стратегія його розвитку на мікрорівні (10-15 сторінок).

5. **Висновки і пропозиції** (3-5 сторінок).

6. **Додатки**, в яких містяться результати моделювання та прогнозування.

7. **Список використаних джерел**, який повинен налічувати до 150 джерел використаної інформації, з яких не менше третини – іноземною мовою (англійською, німецькою, французькою, польською тощо).

Загалом основний текст кваліфікаційної роботи магістра – 70-80 сторінок авторського тексту.

В контексті формування в студентів та викладачів культури академічної доброчесності та недопущення плагіату усі дипломні роботи магістрів перевіряються кафедрою економічної теорії на наявність плагіату.

До змісту кваліфікаційної роботи висуваються такі основні вимоги:

- актуальність теми, відповідність її сучасному стану економіки та перспективам розвитку, практичним завданням відповідної сфери дослідження;
- вивчення та критичний аналіз монографічних і періодичних видань за темою дослідження;
- вивчення та характеристика історії досліджуваної проблеми та її сучасного стану, а також передового досвіду аналітичної роботи у певній сфері;
- чітка характеристика об'єкта, предмета, мети і завдань, методів дослідження та наукової новизни;
- узагальнення результатів, обґрунтування їх, формулювання висновків та практичних рекомендацій.

2.4. Підготовка тексту кваліфікаційної роботи

Будь-яка випускна кваліфікаційна робота має свої характерні риси, зумовлені своєрідністю теми, об'єкта та предмета дослідження, структурою роботи, повнотою джерел інформації, ґрунтовністю знань виконавця, навичками та вміннями висвітлювати теоретичні та практичні питання. Водночас кожна кваліфікаційна робота має вибудовуватися за типовою (стандартною) схемою на основі єдиних методичних рекомендацій, що відображають сучасний рівень вимог до завершальної стадії підготовки фахівця.

Основним змістом кваліфікаційної роботи є систематизація, закріплення та поглиблення теоретичних знань і практичних навиків, формування здатності застосування цих знань під час вирішення професійних завдань (інженерних завдань), пізнання сутності наукових категорій і понять, явищ і процесів, що досліджуються, методології їхньої організації в сучасних умовах, аналізу ефективності функціонування та напрямів удосконалення вказаних явищ і процесів відповідно до вимог реформ і змін, які здійснюються. Для забезпечення досягнення цієї мети вона має відповідати встановленим стандартам і певним принципам. Серед них можна виокремити такі:

Науковий рівень кваліфікаційного дослідження. На основі ґрунтовного опрацювання достатньої кількості наукових джерел, детального аналізу та критичної оцінки різних поглядів науковців і практиків на досліджувану проблему здобувач повинен продемонструвати своє вміння відстежити та розкривати економічну сутність досліджуваних категорій і понять, особливостей та тенденцій розвитку явищ і процесів суспільного життя. При цьому варто дотримуватися вимог до формування списку використаних джерел та відображати за текстом застосований науковий апарат (посилатися на джерела) під час проведення теоретичних дискусій та емпіричних досліджень.

Аналітичний рівень. Зібраний, систематизований, проаналізований автором фактологічний і статистичний матеріал необхідно подавати у роботі в текстовій її частині у вигляді аналітичних таблиць, діаграм, графіків або

вносити у додатки до кваліфікаційної роботи.

Презентація результатів дослідження здійснюється у формі виступу під час публічного захисту в ЕК із використанням слайдів і роздаткового матеріалу, відповідей на запитання й участі у дискусії. З огляду на підготовку до публічного захисту випускної кваліфікаційної роботи здійснюється за місяць до визначеної дати. Зібраний матеріал потрібно представляти у логічній послідовності, переходячи від простого(одиничного) до складного (загального). Характерною ознакою наукового тексту є його цілісність, завершеність, логічна послідовність викладу.

Можливими функціонально-синтактичними засобами вираження логічних зв'язків у кваліфікаційній роботі є:

- засоби, що вказують на послідовність(насамперед, перш за все, спочатку, отже, по-перше, по-друге і т. п.);

- засоби переходу від однієї думки до іншої (раніше ніж, доцільно з'ясувати, зупинитись на, доцільно розглянути, перейдемо до тощо);

- засоби причинно-наслідкового зв'язку (крім того, таким чином, тому, відповідно до цього тощо);

- засоби заперечення (у той час як, попри те, незважаючи на, проте, однак, але тощо);

- засоби, для підсумування, резюмування (підсумовуючи, отже, таким чином, вищесказане дає підстави, варто зазначити тощо).

Суттєвою вимогою до кваліфікаційної роботи є її відповідність особливостям наукового стилю викладу тексту. Виклад матеріалу здійснюють від третьої особи(автор вважає, на думку автора), займенник «я» у словосполученнях замінюють займенником «ми» (ми вважаємо, ми переконані, з нашої точки зору, на нашу думку, на наш погляд тощо).

При побудові таблиць необхідно зібрати емпірично-фактологічний матеріал і статистичні дані за достатньо тривалий період часу(3-5 років і більше). Систематизацію цифрового матеріалу здійснюють з урахуванням його хронології. Формуючи таблиці і діаграми, здобувач повинен продемонструвати набуті навички застосування різноманітних методів аналізу, діагностики, моделювання, оптимізації, планування, порівняння та прогнозування різних процесів, виявлення позитивних і негативних тенденцій, вміння оцінювати ефекти та ризики тощо. Емпіричний матеріал повинен бути пов'язаний з текстом, проаналізований, із відповідними коментарями автора. В оформленні таблиць, рисунків, іншого ілюстративного матеріалу, додатків потрібно дотримуватися установлених стандартних вимог.

Ілюстративний рівень. Автору кваліфікаційного дослідження необхідно продемонструвати вміння систематизації результатів теоретичних досліджень, їхнього подання у вигляді схем, використання графічного методу наочного відображення результатів емпіричних досліджень.

Фаховий рівень. Здійснене дослідження повинно відповідати паспорту спеціальності, демонструвати високий рівень професійних знань і навичок автора, володіння спеціальною фаховою термінологією, знання законодавчо-

нормативної бази, уміння аналізувати явища та процеси, виявляти проблеми та аргументувати пропозиції щодо їхнього вирішення.

Новизна та обґрунтованість пропозицій. Рівень кваліфікаційної випускної роботи оцінюють за позиціями новизни, кількістю та обґрунтованістю пропозицій автора щодо вирішення проблем і поставлених в роботі завдань.

Апробація результатів дослідження. Важливою вимогою до кваліфікаційних робіт є апробація результатів проведеного дослідження. Апробація результатів кваліфікаційного дослідження здобувачів здійснюється шляхом їхньої участі у наукових конференціях, у роботі круглих столів, у конкурсах студентських наукових робіт, наукових конференціях, у формі виступів на засіданнях наукового гуртка, оформлення наукових звітів і записок, впровадження пропозицій базовими підприємствами, установами, організаціями, публікації матеріалів дослідження в наукових збірниках і виданнях.

2.5. Структура кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота як оригінальне теоретико-прикладне дослідження повинна мати, насамперед, певну логіку побудови, чітку структуру, що охоплює усе коло досліджуваних питань, які у своїй сукупності складають та відображають конкретну наукову проблему. Зміст і структуру дипломної роботи, а також пропорційність її розділів визначають з урахуванням характеру обраної тематики та необхідності розв'язання тих чи інших проблем.

Дипломна робота магістра містить документи і розділи, викладені у такій послідовності:

1. Титульний аркуш (**додаток В**).
2. Завдання на дипломну роботу магістра, сформульоване керівником і підписане виконавцем на стандартному бланку, що затверджується завідувачем кафедри (**додаток Б**).
3. Анотація до дипломної роботи магістра українською та англійською мовами (**додаток Д**).
4. Резюме (**додаток Ж**).
5. Розгорнутий зміст дипломної роботи магістра, який відтворює назви розділів (**додаток З**).
6. Перелік умовних скорочень та аббревіатур за необхідності (**додаток К**).
7. Вступ.
8. Основний зміст роботи (теоретико-методичний, аналітико-дослідницький та проблемно-рекомендаційний розділи).
9. Висновки.
10. Додатки.
11. Список використаних джерел (**додаток Л**).

Титульний аркуш є невід'ємним елементом будь-якої наукової роботи. З нього починається нумерація сторінок, хоча номер сторінки на ньому не

поставляється. Титульний аркуш дипломної роботи магістра включає такі основні елементи: міністерство, якому підпорядкований вищий навчальний заклад; найменування вищого навчального закладу, факультету, кафедри; освітньо-кваліфікаційний рівень; тема дипломної роботи магістра; номер курсу, шифр групи слухача; галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма; прізвище та ініціали автора; прізвище та ініціали наукового керівника; місто і рік. Скорочення в назві навчального закладу та назві роботи не допускаються.

Після титульної сторінки розміщується **анотація**. Вона виконується українською й англійською мовами, містить відомості про автора, назву дипломної роботи, зазначення освітньо-кваліфікаційного рівня, галузі знань, спеціальності та освітньо-професійної програми, за якими вона виконується, місця і року захисту, стислий виклад змісту та результатів дослідження.

Резюме виконується українською й англійською мовами, містить відомості про обсяг кваліфікаційної роботи, кількість рисунків, таблиць, використаних літературних джерел, опис об'єкта, предмета, новизну отриманих результатів та ключові слова.

Зміст подають на початку дипломної роботи магістра після анотації. Він містить найменування та номери початкових сторінок вступу, усіх розділів та підрозділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Заголовки змісту мають точно повторювати заголовки в текстовій частині. Скорочувати або давати їх за іншою редакцією, ніж заголовки у тексті, не можна.

За необхідності, якщо в роботі вжито специфічну аббревіатуру, а також використано маловідомі скорочення, то їх перелік повинен бути поданий у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом. **Перелік умовних скорочень** слід друкувати двома колонками, в яких зліва за алфавітом наводять аббревіатуру, скорочення, а справа – їх детальне розшифрування.

У **вступі** кваліфікаційної роботи розкривається актуальність теми, що вивчається, її практична значущість; визначаються мета і задачі дослідження, об'єкт і предмет дослідження, методи дослідження та інформаційна база дослідження; практичне значення отриманих результатів; апробація результатів дослідження; зазначається структура та зміст роботи.

Зміст кожного розділу переважно залежить від теми дипломної роботи та індивідуального завдання, яке формує керівник.

Логічним завершенням дипломної роботи магістра є **висновки**, головна мета яких – здійснити підсумки проведеної автором роботи. У висновках коротко підбиваються результати дослідження.

Викладаючи матеріал, студент повинен враховувати такі умови: кількість сторінок в окремих розділах суворо не регламентована, але вона має відповідати вимогам достатньої інформативності та обґрунтованості рішень і висновків; висвітлення окремих положень і пропозицій повинно бути конкретним, без зайвих пояснень і описання загальновідомих речей; громіздкі розрахунки пропозицій, додаткові аналітичні дослідження стану об'єкту, математичні розрахунки, результати моделювання тощо доцільно винести в додатки.

2.6. Написання вступу

Написання вступу вимагає особливої уваги, де розкривається сутність і стан вивчення наукової проблеми та її значущість, дається обґрунтування необхідності проведення дослідження. Хоча робота розпочинається зі вступу, його оформлення здійснюється після закінчення написання всіх розділів, висновків і пропозицій.

У вступі подають загальну характеристику дипломної роботи магістра в наступній послідовності:

- актуальність теми, що вивчається, її практична значущість;
- мета і задачі дослідження;
- об'єкт і предмет дослідження;
- методи дослідження та інформаційна база дослідження;
- структура та зміст роботи.

Актуальність теми обґрунтовують необхідністю розвитку наукових підходів до вирішення даної проблеми, значенням дослідження для розв'язання теоретико-прикладних завдань розвитку економіки на макро- та мікрорівнях.

Визначення мети та задач дослідження. Мета дослідження пов'язана з його кінцевим результатом і шляхом його досягнення. Кінцевий результат дослідження передбачає вирішення проблемної ситуації, яка відображає суперечність між типовим станом об'єкта дослідження в реальній практиці і вимогами суспільства до його більш ефективного функціонування. Наявність поставленої мети дослідження дозволяє визначити задачі дослідження, які можуть включати такі складові:

- вирішення певних теоретичних питань, які входять до загальної проблеми дослідження;
- всебічне вивчення практики вирішення даної проблеми, виявлення її типового стану, недоліків і труднощів, їх причин, типових особливостей передового досвіду;
- обґрунтування необхідної системи заходів щодо вирішення даної проблеми;
- експериментальна перевірка запропонованої системи заходів щодо відповідності її критеріям оптимальності;
- розробка методичних рекомендацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження на практиці.

Таким чином, завдання дипломної роботи магістра конкретизують її загальну мету і підпорядковані її досягненням.

З'ясування об'єкта і предмета. При з'ясуванні об'єкта і предмета дослідження необхідно зважати на те, що між ними і темою дипломної роботи магістра є системні логічні зв'язки. **Об'єктом дослідження** є процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення. Тобто об'єктом дослідження є вся сукупність відношень різних аспектів теорії і практики науки, яка слугує джерелом необхідної для дослідника інформації. **Предмет дослідження** – це лише ті суттєві зв'язки та відношення, які підлягають

безпосередньому вивченню в даній роботі, є головними, визначальними для конкретного дослідження.

Методи дослідження. Правильно обрати методи дослідження є дуже важливим етапом наукової праці та необхідною умовою досягнення поставленої в роботі мети. Загальні методи наукових досліджень можна поділити на три групи: методи емпіричного дослідження; методи, використовувані для емпіричного та теоретичного досліджень; методи теоретичного дослідження.

Методи емпіричних досліджень:

Спостереження – це систематичне цілеспрямоване вивчення об'єкта. Спостереження як метод пізнання дає змогу отримати первинну інформацію у вигляді сукупності емпіричних тверджень. Емпірична сукупність утворює первинну схематизацію об'єктів реальності – вихідних об'єктів наукового дослідження.

Порівняння – це процес встановлення подібності або відмінностей предметів та явищ дійсності, а також знаходження загального, притаманного двом або кільком об'єктам. Різні об'єкти чи явища можуть порівнюватися безпосередньо або опосередковано через їх порівняння з будь-яким іншим об'єктом (еталоном). У першому випадку звичайно отримують якісні результати (більше – менше, вище – нижче). Порівняння ж об'єктів з еталоном надає можливість отримати кількісні характеристики.

Вимірювання – це визначення числового значення певної величини за допомогою одиниці виміру. Вимірювання передбачає наявність таких основних елементів: об'єкта вимірювання, еталона, вимірювальних приладів, методу вимірювання.

Експеримент – це такий метод вивчення об'єкта, за яким дослідник активно і цілеспрямовано впливає на нього завдяки створенню штучних умов або використанню природних умов, необхідних для виявлення відповідної властивості.

Абстрагування – це уявна відмова від несуттєвих властивостей, зв'язків, відношень предметів і виділення декількох рис, котрі цікавлять дослідника. Результат абстрагування часто виступає як специфічний метод дослідження, а також як елемент складніших за своєю структурою методів експерименту – аналізу і моделювання.

Аналіз і синтез. Аналіз – метод пізнання, який дає змогу поділяти предмети дослідження на складові частини (природні елементи об'єкта або його властивості і відношення). Синтез, навпаки, припускає з'єднання окремих частин чи рис предмета в єдине ціле.

Індукція та дедукція. Дедуктивною звать таку розумову конструкцію, в якій висновок щодо якогось елемента множини робиться на підставі знання загальних властивостей всієї множини. Змістом дедукції як методу пізнання є використання загальних наукових положень при дослідженні конкретних явищ. Під індукцією розуміють перехід від часткового до загального, коли на підставі знання про частину предметів класу робиться висновок стосовно класу в цілому.

Моделювання – метод, який ґрунтується на використанні моделі як засобу дослідження явищ і процесів природи. Під моделями розуміють системи, що замінюють об'єкт пізнання і слугують джерелом інформації стосовно нього. Моделі – це такі аналоги, подібність яких до оригіналу суттєва, а розбіжність – несуттєва.

Методи теоретичних досліджень:

Ідеалізація – це конструювання подумки об'єктів, які не існують у дійсності або практично не здійсненні. Мета ідеалізації – позбавити реальні об'єкти деяких притаманних їм властивостей і наділити (у думці) ці об'єкти певними нереальними і гіпотетичними властивостями.

Формалізація – метод вивчення різноманітних об'єктів шляхом відображення їхньої структури у знаковій формі за допомогою штучних мов, наприклад мовою математики.

Аксиоматичний метод – метод побудови наукової теорії, за якого деякі твердження приймаються без доведень, а всі інші знання виводяться з них відповідно до певних логічних правил.

Гіпотеза та припущення. У становленні теорій як системи наукового знання найважливішу роль відіграє гіпотеза. Гіпотеза є формою осмислення фактичного матеріалу, формою переходу від фактів до законів.

Історичний метод дає змогу дослідити виникнення, формування і розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх та зовнішніх зв'язків, закономірностей та суперечностей.

Системний підхід полягає у комплексному дослідженні великих і складних об'єктів (систем), дослідженні їх як єдиного цілого із узгодженим функціонуванням усіх елементів і частин. Виходячи з цього принципу, треба вивчити кожен елемент системи у його зв'язку та взаємодії з іншими елементами, виявити вплив властивостей окремих частин системи на її поведінку в цілому, встановити властивості системи і визначити оптимальний режим її функціонування.

Крім цього, в роботі потрібно описати інформаційну базу наукового дослідження, яку формують дані офіційної статистики, міжнародних аналітичних організацій тощо.

Структура дипломної роботи, тобто перелік її структурних елементів і обґрунтування послідовності їх розміщення із вказуванням сторінок. Наявність усіх зазначених структурних частин у вступі дипломної роботи магістра є обов'язковою.

2.7. Підготовка основної частини роботи

Основна частина роботи складається з 3 розділів: теоретико-методичний, аналітико-дослідний, проблемно-рекомендаційний. Кожен розділ може складатися із 2-3 підрозділів.

Написання дипломної роботи магістра розпочинають з **першого теоре-**

тико-методичного розділу. В ньому потрібно розкрити стан теоретичних напрацювань з обраної теми, проаналізувати існуючі погляди на проблему, сформулювати гіпотезу дослідження тощо. Цей розділ роботи містить загальну теоретичну та методологічну характеристику проблеми, що розглядається на основі найновітніших наукових розробок, критичний аналіз різноманітних точок зору, шкіл на проблему та аргументацію власної думки автора. Під час написання теоретичного розділу магістрант повинен опрацювати монографії, статті із досліджуваної проблематики.

В другому аналітико-дослідному розділі проводять аналіз динаміки розвитку об'єкта в Україні та світі. Автор повинен продемонструвати навички стратегічного аналізу, прогнозування та інституційного проектування, а також володіння інструментарієм економіко-математичного моделювання (теорія ігор, кореляційно-регресійний аналіз, динамічний аналіз). Головним у цьому розділі є аналіз статистичних даних, а тому слід уважно підійти до підбору фактичного матеріалу, який найкраще характеризує об'єкт дослідження.

Третій проблемно-рекомендаційний розділ повинен містити основні раціональні шляхи і напрямки вдосконалення розвитку об'єкту дослідження. В цьому розділі наводяться обґрунтовані пропозиції студента, спрямовані на досягнення мети, поставленої у вступі. Структурно він складається із 2-3 підрозділів. Характер і зміст заходів, що пропонуються, повинні базуватися на аналізі, проведеному в другій частині дипломної роботи магістра, а також результатах аналітичних досліджень.

2.8. Формулювання висновків

Завершальним етапом написання дипломної роботи магістра є оформлення висновків, що містять узагальнену підсумкову оцінку проведеної роботи. Необхідно зазначити, що висновки потрібно викладати стисло і лаконічно. У висновках підводять підсумки дослідження, формулюють та обґрунтовують пропозиції, визначаючи їх вагомість для удосконалення практики та розв'язання проблем розвитку об'єкта дослідження.

Загальні висновки починаються з невеликої преамбули (вступу). Висновки нумерують за кількістю написаних параграфів. Висновки повинні узгоджуватися з метою та завданнями дипломної роботи магістра. Кожен висновок структурно містить констатуючу та конструктивну частини. Ознайомлення з текстом висновків повинно сформувати у читача уявлення про ступінь реалізації автором дипломної роботи поставленої мети і завдань.

РОЗДІЛ 3

ВИМОГИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Загальні вимоги

Випускна кваліфікаційна робота повинна бути оформлена належним чином. Текст друкується на комп'ютері з одного боку стандартного аркуша односортного паперу формату А4 (210x297 мм), дотримуючись таких вимог: текстовий редактор – Word for WINDOWS; шрифт – Times New Roman; розмір шрифту – 14 пунктів; міжрядковий інтервал – 1,5 (28-30 рядків на одній сторінці).

Загальний обсяг кваліфікаційної роботи магістра повинен становити 70-90 аркушів із додатками та літературою.

Текст дипломної роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 25 мм; праве – 10 мм; верхнє і нижнє – 20 мм. Абзацний відступ – 1,25 мм.

Заголовки структурних частин дипломної роботи «АНОТАЦІЯ», «РЕЗЮМЕ», «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» друкують великими літерами жирним накресленням симетрично до тексту, не нумерують, а їхні назви виконують роль заголовків структурних елементів. Кожний структурний елемент, а також розділ починають із нової сторінки, у кінці їх назв крапка не ставиться.

Приклад:

<p>РОЗДІЛ 1</p> <p>ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЗИЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА В ГАЛУЗІ</p>
--

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу з жирним накресленням. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Підрозділи в межах розділу (наприклад, підрозділи 1.2., 1.3., 2.2., 2.3., 3.2.) друкуються послідовно, один за одним – не з нової сторінки. Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 1 інтервал.

Приклад:

<p>1.1. Еволюція теорії конкуренції в галузі</p>

Якщо заголовок складається з двох і більше речень, то їх розділяють

крапкою. Перенесення слів у заголовку розділів не допускається. Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути не меншою, ніж два рядки. Відстань між основами рядків заголовка, а також між двома заголовками потрібно робити, як у тексті. Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

Сторінки роботи слід нумерувати арабськими цифрами із застосуванням наскрізної нумерації упродовж усього її тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті без крапки в кінці. Титульний аркуш потрібно внести до загальної нумерації сторінок роботи. Номер сторінки на титульному аркуші не проставляють. Зміст роботи – на 2 сторінці.

Вступ роботи починається з 3 сторінки. Між другою і третьою сторінками – усі супровідні документи – завдання, відгук, рецензія тощо).

Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках, враховують до загальної нумерації сторінок.

Дипломну роботу на здобуття кваліфікації магістра подають у в твердому переплетенні.

Текстовий матеріал кваліфікаційної роботи подається у різних формах. До нього (крім розглянутих вище елементів) належать складні числівники, літерні позначення, цитати, посилання, перерахування і т. ін., тобто те, що при оформленні потребує знання особливих техніко-орфографічних правил. У роботі, як правило, використовується цифрова та словесно-цифрова форми запису інформації. Прості кількісні числівники, якщо при них немає одиниць виміру, пишуться словами (п'ять випадків, п'ять підприємств). Складні числівники пишуться цифрами, за винятком тих, з яких починається абзац. Числа зі скороченим позначенням одиниць виміру пишуться цифрами (24 кг, 125 грн.).

При перерахуванні однорідних чисел (величин, відношень) скорочена назва одиниць виміру ставиться після останньої цифри. Числівники, які входять до складних слів, у наукових текстах пишуться цифрою (наприклад, 30-відсотковий обсяг).

У кваліфікаційних роботах часто використовуються скорочення: буквенні аббревіатури, складноскорочені слова, умовні скорочення за початковими літерами слів, умовні скорочення за частинами слів та початковими літерами.

Літерні аббревіатури складаються з перших (початкових) літер повних найменувань (наприклад, США, СОТ, ЄС тощо). Якщо використовуються не загальноприйняті аббревіатури, а запропоновані автором, то при першому згадуванні вони вказуються у круглих дужках після повного найменування, надалі вживаються у тексті без розшифрування або подаються у переліку умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів перед вступом. Іншим видом скорочень є складноскорочені слова, які складаються з усічених та повних слів (наприклад, профспілка, райдержадміністрація тощо).

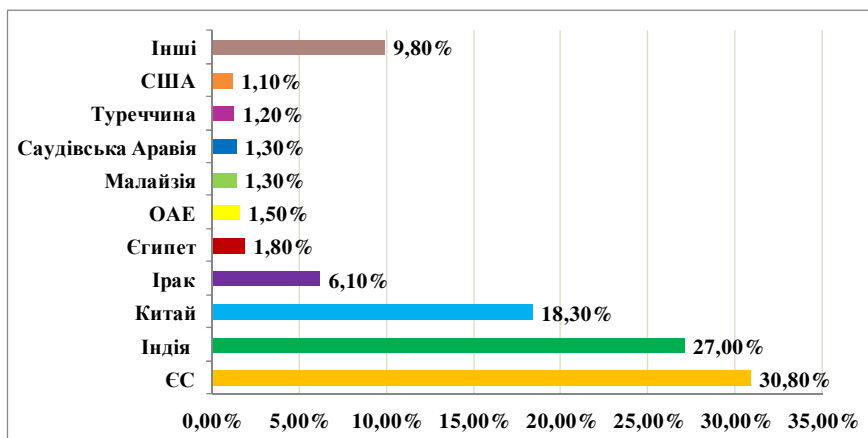
Наведемо кілька загальноприйнятих умовних скорочень, що використовуються при оформленні дипломної роботи:

- а) після перерахування(та ін., і т. д., і т. ін.);
- б) при посиланнях(див. – дивись, пор. – порівняти);
- в) при позначенні цифрами століть і років(ст., р., рр.).

У наукових текстах і формулах дуже поширені літерні позначення. У роботі має бути створена така система, коли одному літерному позначенню відповідає одна величина, і навпаки, кожна величина репрезентується одним літерним позначенням.

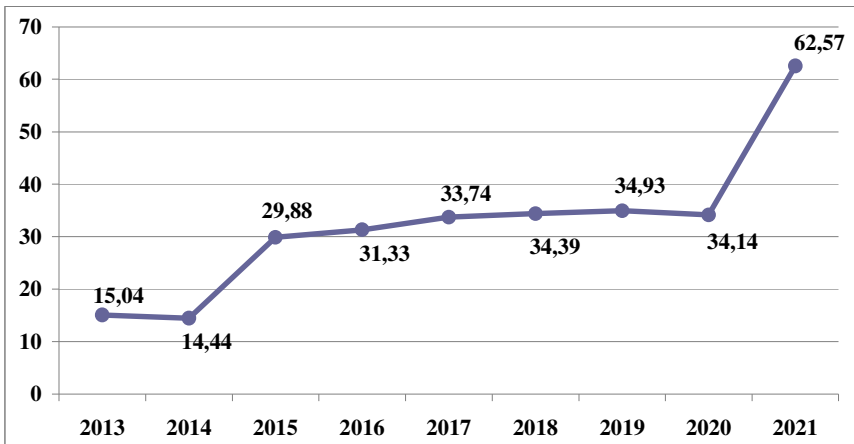
3.2. Нумерація та оформлення ілюстрацій

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки) варто розміщувати у роботі безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації мають бути посилання у тексті. Якщо ілюстрації створені не автором роботи, то при їхньому використанні слід дотримуватися вимог чинного законодавства про авторські права, тобто посилатися на джерело. Ілюстрації можуть мати назву, яку розміщують під нею. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (підрисунковий текст або експлікацію). Ілюстрація позначається словом «Рис.», яке разом із номером і назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад:

Примітка: розраховано автором за даними [17].

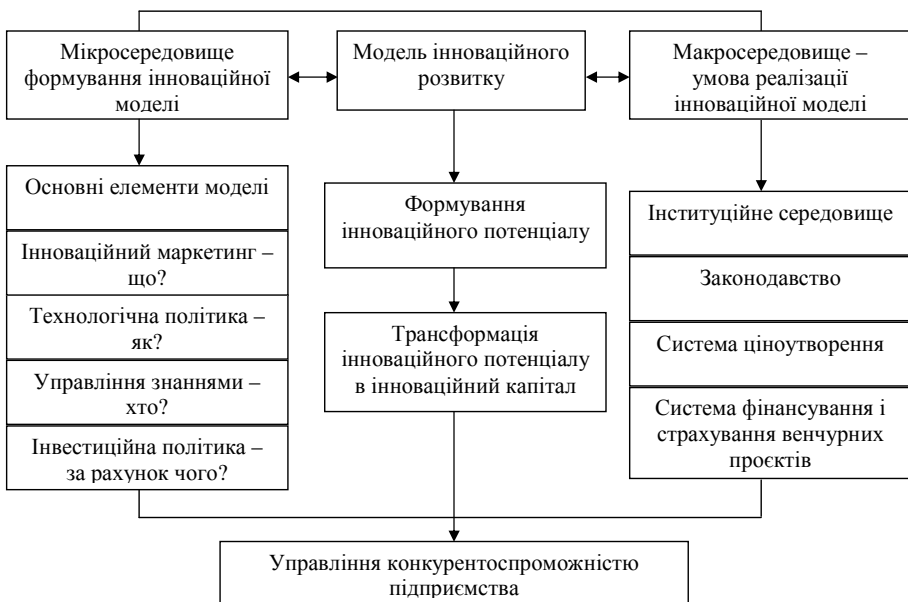
Рис. 2.1. ТОП-10 імпортерів української соняшникової олії

Примітка: розраховано автором за даними [17].

Рис. 2.5. Динаміка цін на соняшникову олію в Україні за 2013-2021 рр.

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад: рис. 3.2. – друга ілюстрація у третьому розділі.

Примітка: розроблено автором на основі [17].

Рис. 3.2. Модель управління конкурентними перевагами підприємства

Найбільш вживаними видами ілюстрацій є схеми, графіки, діаграми. Для їхнього виконання необхідно використовувати комп'ютерну техніку й типові комп'ютерні програми, наприклад, MS Office, Adobe Photoshop, Corel Draw та ін.

Цифровий матеріал звичайно оформляють у вигляді таблиць. За змістом таблиці поділяються на аналітичні та неаналітичні. Аналітичні таблиці є результатом обробки й аналізу цифрових показників. Як правило, після таких таблиць робиться узагальнення про нове (введення) знання, яке описується у тексті словами «таблиця дає можливість зробити висновок, що...», «із таблиці видно, що...» і т. ін.. У неаналітичних таблицях здебільшого вміщують числові дані, необхідні лише для подання інформації або констатації певного стану речей.

Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання у тексті роботи.

Таблиця 2.2

**Динаміка коефіцієнтів SSR і IDR ринку соняшникової олії
в Україні за 2013-2021 рр.**

№ зп	Показники	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1.	Обсяг виробництва, млн тон	4,6	5,1	4,2	6,3	5,7	6,5	6,9	5,8	4,9
2.	Експорт, млн тон	4,2	4,5	3,9	5,8	5,3	6,1	6,7	5,3	4,4
3.	Коефіцієнт самодостатності внутрішнього виробництва SSR	11,5	8,5	14	12,6	14,2	16,2	34,5	11,6	9,8
4.	Коефіцієнт залежності від імпорту IDR	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.	Відношення експорту до виробництва, %	91,3	88,2	92,8	92,1	93,0	93,8	97,1	91,4	89,8

Примітка: розраховано автором за даними [50, 51, 54].

Таблиця 3.1

Конкурентні переваги ПП «Оліяр»

№ зп	Конкурентні переваги	Ефект від переваги
1.	Використання соняшникової пресованої сировини високої якості, вирощеної на власних угіддях	Економія коштів на закупівлі сировини інших виробників насіння Зменшення собівартості соняшникової олії через економію транспортних витрат Позиціонує підприємство як конкурентного за якістю і ціною постачальника сировини для підприємств харчової галузі
2.	Використання програмного забезпечення SIEMENS для автоматизації процесу виробництва олії	Висока якість продукції, що відповідає стандартам світового ринку Рациональне використання ресурсів Зростання продуктивності результатів виробництва продукції
3.	Контроль якості сировини та продукції	Перевірка вхідної сировини Перевірка якості зразків в процесі переробки сировини Вибір найкращих зразків з кожної партії

Примітка: узагальнено автором самостійно.

Примітки у роботі використовують, коли є потреба пояснити зміст основного тексту, таблиці або ілюстрації. Примітки розташовують безпосередньо після тексту, таблиці, ілюстрації, яких вони стосуються. Якщо у тексті одна примітка, її не нумерують. Слово «Примітка» друкують з великої літери з абзацу. Підкреслення не застосовують. Після слова «Примітка» ставлять двокрапку та з малої літери в тому самому рядку подають текст примітки. Його слід друкувати кеглем 12 з одинарним інтервалом.

Приклад:

Примітка: розраховано автором за даними [50, 51, 54].

Примітка: узагальнено автором самостійно.

Примітка: розроблено автором на основі [17].

При використанні формул необхідно дотримуватися певних техніко-орфографічних правил. Найбільші, а також довгі і громіздкі розрахунки, котрі мають у складі знаки суми, добутку, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів треба подавати безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони дані у формулі. Значення кожного символу і

числового коефіцієнта треба подавати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки.

Формули і рівняння розташовують посередині сторінки безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються. Вище і нижче від кожної формули або рівняння слід залишити один вільний рядок. Формули або рівняння друкують, застосовуючи редактор формул. Формули у кваліфікаційній роботі (якщо їх більше однієї) нумерують в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номер формули потрібно брати в дужки і розташовувати на полях справа від формули, наприклад: (2.3) (третя формула другого розділу), (3.5) п'ята формула третього розділу).

Приклад:

$$I_k = \sum_{i=1}^n Y_i, \quad (1.2)$$

де I_k – коефіцієнт концентрації; Y_i – частка кожного з 3-ох найбільших продавців на ринку.

$$K_{\text{отр}} = (2 + 3\beta)/\alpha, \quad (1.3)$$

де $K_{\text{отр}}$ – коефіцієнт відносної концентрації; β – частка найбільших підприємств від загальної кількості учасників ринку, %; α – частка продажу цих самих підприємств від загального обсягу продажу, %.

Формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому відповідно до правил пунктуації в кінці формул і в тексті перед ними ставлять розділові знаки. Так, перед формулою ставлять двокрапку, якщо у тексті перед формулою є узагальнююче слово, або цього вимагає побудова тексту, що передує формулі.

3.3. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні кваліфікаційної роботи студент повинен давати посилання на цифрові дані, відомості, матеріали отримані з монографій, посібників, оглядових статей у міжнародних та вітчизняних виданнях тощо. Посилання на джерела слід виділяти двома квадратними дужками, в яких вказується порядковий номер літератури, назва якої наведена у списку використаних джерел, а також відповідна сторінка. Наприклад: [35, 100], де 35 – номер джерела, на яке дано посилання в кваліфікаційній роботі магістра, за списком використаних джерел; 100 – сторінка даного джерела. При посиланні на декілька джерел між їхніми номерами ставиться крапка з комою [15, 145-146; 34, 321].

На всі ілюстрації (схеми, графіки, малюнки, діаграми), таблиці і додатки

дипломної роботи повинні бути посилання в тексті. Посилання на ілюстрації, таблиці і додатки дипломної роботи вказують порядковим номером ілюстрації, таблиці і додатка, при цьому слова «рисунок», «таблиця» і «додаток» в тексті пишуть скорочено, наприклад, (рис. 2.1), (табл. 2.3), (дод. А).

У повторних посиланнях на ілюстрації, таблиці і додатки треба вказувати слово «дивись», наприклад: (див. рис. 2.1), (див. табл. 2.2), (див. дод. А).

Посилання треба давати на цитати. Загальні вимоги до цитування такі:

- текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться мовою оригіналу або точним перекладом на українську мову;

- цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців позначається трьома крапками;

- при непрямому цитуванні думок автора слід бути гранично точним у викладенні думок автора і давати відповідні посилання на джерело.

При згадуванні в тексті прізвищ (учених-дослідників, економістів) ініціали, як правило, ставляться перед прізвищем (В.Я. Кардаш, а не Кардаш В.Я., як це прийнято в списках використаних джерел).

3.4. Оформлення додатків

Завершуючи написання кваліфікаційної роботи, необхідно систематизувати ілюстративний матеріал. Ілюстрації можна подавати у тексті або оформляти у вигляді додатків. До додатків доцільно включати відповідні розрахунки, допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття кваліфікаційної роботи з посиланням на них у тексті: таблиці допоміжних цифрових даних та ілюстрації допоміжного характеру.

Усі додатки повинні мати порядкову нумерацію та назви, що відповідають їхньому змісту.

Додатки оформляють як продовження кваліфікаційної роботи на наступних її сторінках. Кожний такий додаток повинен починатися з наступної сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично тексту і сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток: наприклад, Додаток А.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, починаючи з А, Б...Я, за винятком літер Г, Ґ, Є, І, Ї, И, Й, О, Ч, Ь.

За необхідності (при наявності значної кількості додатків) додатки нумерують у межах підрозділу або досліджуваної проблеми: наприклад, Додаток А1, Додаток А2, Додаток Б1, Додаток Б2, Додаток Б3.

3.5. Порядок оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел повинен містити бібліографічний опис літератури, використаної магістрантом під час роботи над темою. Укладаючи його, необхідно дотримуватися вимог державного стандарту.

Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні наукових робіт), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку. Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог міжнародних і державного стандартів з обов'язковим наведенням назв праць.

Бібліографічні записи в «Списку використаних джерел» повинні мати порядкову нумерацію. У тексті роботи слід давати у квадратних дужках посилання на номери в списку. Якщо необхідно вказати номер сторінки, її ставлять через кому після номера видання у «Списку використаних джерел».

У список використаних джерел включають законодавчі, нормативно-методичні, монографічні, статистичні матеріали, які використовувались при написанні роботи. На кожне джерело, яке є працею одного чи кількох авторів, вказуються прізвище та ініціали авторів, повна назва роботи, місце видання, видавництво, рік і кількість сторінок. При використанні статей періодичної преси вказують прізвище та ініціали автора, назву статті, назву видання, номер журналу і сторінки, на яких вміщена публікація (чи рік і дату випуску газети). Приклади оформлення бібліографічних джерел наведено в **додатку Л**.

Залежно від назви і наукового значення теми список використаних джерел може бути орієнтовно в межах 100-120 найменувань літератури.

РОЗДІЛ 4

ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

4.1. Оформлення документації для захисту кваліфікаційної роботи магістра

Для захисту кваліфікаційна робота магістра повинна містити наступні документи: завдання на дипломну роботу, рецензію, відгук наукового керівника, довідку про результат перевірки на плагіат програмою Unicheck.

Кваліфікаційна робота, яка оформлена належним чином, подається на кафедру економіки та економічної теорії для проходження попереднього захисту перед спеціальною комісією у складі провідних викладачів у терміни, визначені графіком, затвердженим на засіданні кафедри. Після ознайомлення комісією кафедри зі змістом, оформленням роботи, та у випадку їх позитивного висновку завідуючий кафедрою приймає рішення про допуск роботи до захисту.

Завдання на роботу, підписане завідувачем кафедри та науковим керівником, повинно бути підшите після титульного аркушу. Після завдання робота має містити: рецензію (**додаток М**); відгук наукового керівника (**додаток Н**), анотацію (**додаток Г**), резюме (**додаток Д**), перелік умовних скорочень та аббревіатур (**додаток К**). У кінці кваліфікаційної роботи додається довідка про результати перевірки роботи на плагіат та декларація доброчесності (**додаток П**). Після цього робота повинна бути зброшурована у тверду палітурку.

4.2. Процедура захисту кваліфікаційної роботи магістра

До захисту кваліфікаційної роботи допускаються магістранти, які виконали всі вимоги навчального плану, пройшли та захистили звіт з проходження переддипломної практики, подали в установлений термін кваліфікаційну роботу.

Магістрант захищає кваліфікаційну роботу публічно перед Державною екзаменаційною комісією (ДЕК), яка затверджена наказом ректора університету. Процедура захисту включає:

- оголошення рецензій, відгуку наукового керівника і рішення про допуск роботи до захисту;
- виступ магістранта;
- запитання до автора роботи;
- відповіді магістранта;

- обговорення на засіданні Державної екзаменаційної комісії результатів захисту робіт;
- рішення Державної екзаменаційної комісії про оцінку роботи та присвоєння відповідної кваліфікації магістранту.

При підготовці до захисту рекомендується підготувати текст виступу. Для виступу надається від 10 до 15 хвилин. Виступ повинен бути змістовним. Для переконливості та підтвердження висновків та пропозицій доцільно виготовити роздатковий матеріал: ілюстрації (схеми, діаграми), таблиці, а також Power Point презентації із використання мультимедійної техніки.

4.3. Загальні критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота має продемонструвати: вміння автора логічно та аргументовано викладати матеріал, коректно використовувати статистичні та математичні методи для аналізу проблем; опанувати сучасні методики наукового дослідження, проводити експерименти, власні узагальнення і висновки та вміння працювати з літературними джерелами.

Процес написання кваліфікаційної роботи повинен відповідати принципам академічної доброчесності: самостійність виконання наукового дослідження; наявність обов'язкових посилань на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право. Плагіат, списування, несанкціоноване використання чужих напрацювань є неприйнятним і жодним чином не толеруються і запобігаються.

В процесі написання кваліфікаційної роботи здобувач повинен дотримуватись принципів академічної доброчесності, а саме:

- поважати наукові та навчальні здобутки інших – не вносити до списку літератури прізвища авторів статей, монографій, підручників, посібників тощо, а також осіб, результати досліджень яких не використовувались під час написання науково-дослідної роботи;

- не вдаватись до плагіату – не привласнювати собі результати чужих наукових напрацювань.

У випадку порушення академічної доброчесності при написанні кваліфікаційної роботи студент може бути притягнений до академічної відповідальності: повторне написання та захист кваліфікаційної роботи.

Перед поданням роботи в паперовому варіанті на кафедру, необхідно надати науковому керівнику кваліфікаційну роботу в електронному варіанті для перевірки її на плагіат та встановлення відсотка унікальності тексту.

Відповідно до розпорядження №57 від 16 листопада 2021 року «Про організацію перевірки академічних текстів на унікальність» усі їх категорії, в тому числі і кваліфікаційні роботи, проходять перевірку на наявність ознак схожості за допомогою сервісу Unicheck, або іншого спеціального сервісу, визначеного університетом. До попереднього захисту кваліфікаційної роботи на кафедрі здобувач повинен подати результати перевірки роботи на плагіат. За

показниками схожості роботи комісією по доброчесності приймається відповідне рішення про допуск роботи до попереднього захисту. Шкала оцінки схожості академічних текстів, що перевіряються на плагіат на платформі Unicheck наведена в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Шкала оцінки схожості академічних текстів

Показник схожості, %	Рішення щодо допуску
0-10	Схожість в межах норми, робота допускається до захисту
10-25	Здобувач готує спеціальну таблицю, в якій зазначає яким чином він виправив запозичений текстовий матеріал, після чого робота допускається до захисту
25-40	Здобувач виправляє текст, проходить повторну перевірку на плагіат та подає роботу на розгляд комісії по доброчесності на кафедрі
40 і більше	Робота не допускається до захисту.

Оцінюючи кваліфікаційну роботу магістра, екзаменаційна комісія враховує не лише якість самого наукового дослідження, його наукову новизну, вміння захистити сформульовані положення та висновки, а й відповідність оформлення встановленим вимогам.

Оцінюється кваліфікаційна робота згідно з існуючим положенням за 100-бальною системою оцінювання. Критерії оцінювання виконання та захисту кваліфікаційної роботи наведено в табл. 4.2.

Таблиця 4.2

Шкала та критерії оцінювання написання і захисту кваліфікаційної роботи

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	Відмінно	<p>A (відмінно)</p> <p>Кваліфікаційна робота студента має дуже високий рівень теоретичної глибини та емпіричної адекватності, логічної структурованості та послідовності викладу матеріалу, відповідності економетричної моделі меті наукового дослідження, використання новітніх наукових джерел, відповідність оформлення роботи до чинних вимог, повнота розкриття результатів дослідження під час захисту роботи, дуже високий рівень глибини та різносторонності знань здобувача, системність та логіка викладу матеріалу, уміння робити узагальнення результатів дослідження під час захисту кваліфікаційної роботи</p>

Продовження таблиці 4.2

85-89	Добре	<p style="text-align: center;">В (дуже добре)</p> <p>Кваліфікаційна робота студента має високий рівень теоретичної глибини та емпіричної адекватності, логічної структурованості та послідовності викладу матеріалу, відповідності економетричної моделі з метою наукового дослідження, використання новітніх наукових джерел, відповідність оформлення роботи відповідно до чинних вимог, повнота розкриття результатів дослідження під час захисту кваліфікаційної роботи, високий рівень глибини та різносторонності знань здобувача, системність та логіка викладу матеріалу, уміння робити узагальнення результатів дослідження під час захисту кваліфікаційної роботи</p>
75-84	Добре	<p style="text-align: center;">С (добре)</p> <p>Кваліфікаційна робота студента має вище середнього рівень теоретичної глибини та емпіричної адекватності, логічності, відповідності та послідовності викладу матеріалу, відповідності економетричної моделі меті наукового дослідження, використання новітніх наукових джерел, відповідність оформлення НДР до чинних вимог, повнота розкриття результатів дослідження під час захисту кваліфікаційної роботи, вище середнього рівень глибини та різносторонності знань здобувача, системність та логіка викладу матеріалу, уміння робити узагальнення результатів дослідження під час захисту кваліфікаційної роботи</p>
65-74	Задовільно	<p style="text-align: center;">Д (задовільно)</p> <p>Кваліфікаційна робота студента має задовільний рівень теоретичної глибини та емпіричної адекватності, логічної структурованості та послідовності викладу матеріалу, відповідності економетричної моделі меті наукового дослідження, використання новітніх наукових джерел, відповідність оформлення роботи до чинних вимог, повнота розкриття результатів дослідження під час захисту кваліфікаційної роботи, задовільний рівень глибини та різносторонності знань здобувача, системність та логіка викладу матеріалу, уміння на задовільному рівні робити узагальнення результатів дослідження під час захисту кваліфікаційної роботи</p>

Продовження таблиці 4.2

60-64	Задовільно	<p align="center">Е (достатньо)</p> <p>Кваліфікаційна робота студента має достатній рівень теоретичної глибини та емпіричної адекватності, логічної структурованості та послідовності викладу матеріалу, відповідності економетричної моделі меті наукового дослідження, використання новітніх наукових джерел, відповідність оформлення роботи до чинних вимог, повнота розкриття результатів дослідження під час захисту кваліфікаційної роботи, достатній рівень глибини та різносторонності знань здобувача, системність та логіка викладу матеріалу, уміння на достатньому рівні робити узагальнення результатів дослідження під час захисту кваліфікаційної роботи</p>
35-59	Незадовільно	<p align="center">FX (незадовільно з можливістю повторного складання)</p> <p>Кваліфікаційна робота студента має незадовільний рівень теоретичної глибини та емпіричної адекватності, логічної структурованості та послідовності викладу матеріалу, неволодіння науковим апаратом дослідження, відсутність відповідності економетричної моделі меті наукового дослідження, відсутність використання новітніх наукових джерел, невідповідність оформлення роботи до чинних вимог, незадовільний рівень розкриття результатів дослідження під час захисту кваліфікаційної роботи, недостатній рівень знань здобувача, відсутність системності та логіки викладу матеріалу, невміння робити узагальнення результатів дослідження під час захисту кваліфікаційної роботи</p>
1-34	Незадовільно	<p align="center">F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)</p> <p>Кваліфікаційна робота студента має вкрай низький рівень теоретичної глибини, відсутність емпіричної адекватності, логіки викладу матеріалу, невідповідність матеріалу обраній темі наукового дослідження, абсолютне недотримання чинних вимог щодо його оформлення</p>

Рішення щодо підсумкової оцінки приймається більшістю голосів членів ДЕК за результатами публічного захисту з урахуванням висновків наукового керівника та рецензента. В кінці захисту голова ДЕК оголошує рішення про результати захисту кваліфікаційних робіт і присвоєння студентам кваліфікації магістра з «Аналітичної економіки». Рішення по кожному студенту приймається на закритому засіданні ДЕК шляхом відкритого голосування звичайною більшістю голосів членів комісії. При однаковій кількості голосів голос голови ДЕК має вирішальне значення.

Магістрант, який не захистив у затверджений строк кваліфікаційну роботу, має право на повторну атестацію в наступний термін роботи ДЕК протягом трьох років після закінчення університету. У випадку, коли захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, ДЕК встановлює, чи може магістрант подавати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він повинен підготувати кваліфікаційну роботу за новою темою.

РОЗДІЛ 5

КЕРІВНИЦТВО

КВАЛІФІКАЦІЙНОЮ РОБОТОЮ

ТА ЇЇ РЕЦЕНЗУВАННЯ

5.1. Обов'язки керівника кваліфікаційної роботи

Наказом по університету для кожного магістранта призначається керівник з професорсько-викладацького складу кафедри економічної теорії.

Керівник кваліфікаційної роботи виконує наступні функції:

- видає студенту завдання на дипломне проектування;
- надає рекомендації дипломнику щодо опрацювання необхідної літератури, нормативних і довідкових матеріалів, наукових видань тощо за темою роботи;
- контролює виконання календарного плану виконання роботи;
- здійснює загальне керівництво дипломною роботою;
- перевіряє роботу частинами або в цілому;
- перевіряє оригінальність електронної версії дипломної роботи відповідно до вимог академічної доброчесності;
- готує відгук на дипломну роботу студента і несе відповідальність за його об'єктивність;
- надає завідувачу кафедри підготовлений дипломником варіант роботи для ухвалення рішення про допуск до захисту;
- готує дипломника до захисту дипломної роботи;
- виносить на засідання кафедри питання про недопущення до захисту кваліфікаційних робіт студентів, які не виконують завдання чи календарний план виконання роботи;
- як правило, має бути присутнім на засіданнях ДЕК при захисті кваліфікаційної роботи, керівником якої він є.

Науковий керівник дає розгорнутий відгук на кваліфікаційну роботу, в якому характеризує актуальність теми; самостійні розробки і пропозиції магістранта; практичне значення роботи і детальний аналіз недоліків та помилок. У відгуку наукового керівника відзначається відповідність роботи вимогам і дається загальний висновок щодо ефективності запропонованих шляхів вирішення досліджуваної проблеми і допуску до захисту.

5.2. Порядок рецензування кваліфікаційних робіт магістра

При наявності відгуку наукового керівника кваліфікаційна робота магістра направляється на рецензування. Магістрант може також отримати рецензію за місцем проходження практики, стажування, роботи від керівників підприємств, установ та організацій.

Рецензент кваліфікаційної роботи:

- на підставі направлення за підписом завідувача кафедри отримує від магістра роботу для рецензування;

- детально знайомиться зі змістом пояснювальної записки, графічним матеріалом, приділяє увагу раціональності прийнятих рішень, використанню новітніх технологій тощо, за необхідності запрошує дипломника на бесіду для отримання пояснень з питань дипломного проекту;

- готує рецензію в письмовому вигляді за встановленою формою.

У рецензії вказується:

• відповідність змісту кваліфікаційної роботи вибраній темі, її актуальність;

• найбільш суттєві висновки та пропозиції;

• наявність самостійних розробок і досліджень автора;

• практична цінність розроблених питань теми;

• загальні висновки і рекомендації щодо допуску до захисту і присвоєння кваліфікації магістра з «Аналітичної економіки».

Рецензія на кваліфікаційну роботу повинна бути завірена печаткою установи, в якій працює рецензент. Рецензія не повинна дублювати відгук керівника. Без відгуку наукового керівника та рецензії кваліфікаційна робота не допускається до захисту.

РОЗДІЛ 6

ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ ДЛЯ ОНП «АНАЛІТИЧНА ЕКОНОМІКА»

1. Коливання глобальної економіки та її вплив на вітчизняні макроекономічні (секторні, галузеві) процеси.
2. Потоки капіталу та макрофінансові коливання вітчизняної економіки.
3. Коливання глобальної ліквідності: канали впливу на вітчизняну економіку (експортні сектори, банківську систему, платіжний баланс).
4. Глобальна конкуренція резервних валют та її макроекономічні наслідки
5. Глобальні дисбаланси: питання корекції та макрофінансової стійкості
6. Корекція макрофінансових дисбалансів економіки України.
7. Ринок ОВДП: структурна композиція, крива доходності та динаміка
8. Ринок ОВДП: драйвери участі нерезидентів
9. Аналіз державних запозичень на ринку ОВДП
10. Суверенні зовнішні облігаційні запозичення України.
11. Приватні зовнішні запозичення: макро- та мікроекономічний вимір.
12. Макроекономічні детермінанти поведінки поточного рахунка платіжного балансу України.
13. Цінові та нецінові детермінанти торговельного балансу України.
14. Доларизація економіки: макрофінансова вразливість та політика подолання.
15. Боргова вразливість швидкозростаючих секторів економіки (макро- та мікроекономічний вимір).
16. Політика нагромадження та управління валютними резервами.
17. Управління капіталом вітчизняних корпорацій (на прикладі)
18. Структура фінансування компанії та політика управління капіталом (на прикладі...)
19. Стратегічні орієнтири та операційні задачі вибору оптимальної бізнес-моделі (на прикладі...).
20. Побудова бізнес-моделі компанії на галузевому ринку (на прикладі)
21. Стратегічна поведінка компанії на ринку (на прикладі...).
22. Макроекономічний аналіз припливу прямих іноземних інвестицій (на прикладі... країни).
23. Мікроекономічний аналіз припливу прямих іноземних інвестицій (на прикладі фірми)
24. Трансформація глобальних ланцюгів доданої вартості
25. Конкуренція за локацію ланцюгів доданої вартості в Центрально-Східній Європі
26. Бюджетний дефіцит в структурі макроекономічних регуляторів.
27. Політика структурних реформ (на прикладі країни).
28. Монетарна трансмісія в економіці України.
29. Фіскальні мультиплікатори в економіці та вибір оптимальної стратегії бюджетних видатків.
30. Політика субсидій: соціальний, економічний та фіскальний виміри.

31. Боргові кризи в глобальній економіці.
32. «Сировинні шоки» та їх вплив на національні економіки.
33. Ефективність монетарного режиму таргетування інфляції.
34. Ефективність монетарного режиму фіксованого курсу.
35. Аналіз глобального ринку (на прикладі товарної групи чи сектора)
36. Стратегія розвитку ІТ-індустрії в Україні.
37. Стратегія закордонної експансії вітчизняних компаній (на прикладі...).
38. Промислова політика: виклики, цілі та інструменти (на прикладі...).
39. Конкурентоспроможність компанії на глобальному галузевому ринку (на прикладі...).
40. Депозитний ринок України: макро-, мікротенденції та банківські стратегії.
41. Кредитний ринок України: макро-, мікротенденції та банківські стратегії.
42. Страховий ринок України: макро-, мікротенденції та стратегії компаній
43. Стратегії розвитку недержавних пенсійних фондів
44. Стратегії розвитку компаній з управління активами
45. Структурні реформи щодо дерегуляції підприємницької діяльності
46. Старіння населення: тенденції та вплив на структуру національної економіки.
47. Макроекономічна політика військового часу (на прикладі...)
48. Політика корекції макроекономічних дисбалансів у повоєнний період
49. Стратегічний аналіз перспектив підприємства на галузевому ринку (на прикладі...)
50. Галузеві чинники інвестиційної активності компанії (на прикладі)
51. Природні монополії в Україні: особливості управління та регулювання (на прикладі ...).
52. Дизайн аукціонів в державних закупівлях
53. Дизайн аукціонів в закупівлях державних компаній
54. Дизайн аукціонів в закупівлях приватних компаній
55. Контракти в системі корпоративного управління
56. Корпоративне управління в компанії (на прикладі...)
57. Управління прибутком в системі корпоративного управління (на прикладі...)
58. Управління витратами в компанії (на прикладі...)
59. Управління оборотним капіталом в компанії (на прикладі)
60. Аналіз ринку криптовалют
61. Розвиток криптовалютної екосистеми (на прикладі країни)
62. Перспективи запровадження CBDC
63. Політика «зеленого переходу»
64. Політика заохочення розвитку відновлювальних джерел енергії (на прикладі компанії чи країни)
65. Дизайн інститутів повоєнного відновлення
66. Ринок праці: попит і пропозиція та структура регулювання
67. Антикорупційна політика в країні (на прикладі...)
68. Економічний аналіз процесу Євроінтеграції (на прикладі...)
69. Інституціональні механізми розв'язання корпоративних конфліктів
70. Інституціональні механізми політики деолігархізації
71. Кредитні рейтинги в оцінці діяльності вітчизняної компанії (на прикладі...)
72. Соціальні медіа в управлінні розвитком бізнесу (на прикладі...)

THEMES OF DIPLOMA WORKS FOR THE MASTER PROGRAM “ANALYTICAL ECONOMICS”

1. Fluctuations in the global economy and its impact on domestic macroeconomic (sectoral) processes.
2. Capital flows and macro-financial fluctuations of the domestic economy.
3. Fluctuations of global liquidity: channels of influence on the domestic economy (export sectors, banking system, balance of payments).
4. Global competition of reserve currencies and its macroeconomic consequences.
5. Global imbalances: issues of correction and macro-financial sustainability.
6. Correction of macroeconomic imbalances of the Ukrainian economy.
7. Domestic government bonds market: structural composition, yield curve and dynamics.
8. Domestic government bonds market: drivers of non-resident participation.
9. Analysis of government borrowing on the domestic government bonds market.
10. Sovereign external bonds borrowed by Ukraine.
11. External debt: macro and microeconomic dimension.
12. Macroeconomic determinants of the current account of Ukraine's balance of payments.
13. Price and non-price determinants of Ukraine trade balance.
14. Dollarization of the economy: macro-financial vulnerability and overcoming policy.
15. Debt vulnerability of fastest growing industries of the economy (macro- and microeconomic dimension).
16. Policy accumulation and foreign exchange reserve management.
17. Capital management of domestic corporations (on the example of ...).
18. The company's financing structure and capital management policy (on the example of ...).
19. Strategic orientations and operational tasks of choosing the optimal business model (on the example of...).
20. Construction of the company's business model in the industry market (on the example of...).
21. Strategic behavior of the company on the market (on the example of...).
22. Macroeconomic analysis of FDI flows (on the example of country).
23. Microeconomic analysis of FDI flows (on the example of country).
24. Transformation of global value chains.
25. Competition for the location of value chains in Central-Eastern Europe.
26. Budget deficit in the structure of macroeconomic regulators.
27. Policy of structural reforms (on the example of country).
28. Monetary transmission in the Ukrainian economy.
29. Fiscal multipliers in the economy and choosing the optimal strategic budgeting of expenses.
30. Subsidy policy: social, economic and fiscal dimensions.

31. Debt crises in the global economy.
32. "Commodity shocks" and their impact on national economies.
33. Effectiveness of the inflation targeting monetary regime.
34. Effectiveness of the fixed exchange rate monetary regime.
35. Analysis of the global market (on the example of a product group or sector).
36. Strategy for the development of the Ukrainian IT industry.
37. International expansion strategy of domestic companies (on the example of...).
38. Industrial policy: challenges, goals and toolkit (on the example of...).
39. Company competitiveness in the global industry market (on the example of...).
40. Deposit market of Ukraine: macro-, micro-trends and banking strategies.
41. Credit market of Ukraine: macro-, micro-trends and banking strategies.
42. Insurance market of Ukraine: macro-, micro-trends and company strategies.
43. Development strategies of non-state pension funds.
44. Development strategies of asset management companies.
45. Structural reforms regarding the deregulation of business activity.
46. Population aging: trends and impact on the structure of the national economy.
47. Macroeconomic policy of wartime (on the example of...)
48. Correction policy of macroeconomic imbalances in the post-war period.
49. Strategic analysis of the company prospects in the industry market (on the example of...).
50. Industry factors of the company's investment activity (on the example of...).
51. Natural monopolies in Ukraine: peculiarities of management and regulation (on the example of ...).
52. Design of public procurement auctions.
53. Design of state-owned companies procurement auctions.
54. Design of private companies procurement auctions.
55. Contracts in the corporate management system.
56. Corporate management in the company (on the example of...).
57. Profit management in the corporate management system (on the example of...).
58. Cost management in the company (on the example of ...).
59. Working capital management in the company (on the example of...).
60. Analysis of the cryptocurrency market.
61. Development of the cryptocurrency ecosystem (on the example of country).
62. Perspectives of CBDC implementation.
63. Policy of "green transition".
64. The policy of encouraging the development of renewable energy sources (on the example of company or country).
65. Design of post-war reconstruction institutes.
66. Labor market: supply and demand and regulatory structure.
67. Anti-corruption policy in the country (on the example of...).
68. Economic analysis of the European integration process (on the example of...).
69. Institutional mechanisms for resolving corporate conflicts.
70. Institutional mechanisms of deoligarchization policy.
71. Credit ratings in the assessment of the domestic company (on the example of...).
72. Social Media in Business Development Management (on the example of ...).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Харків: ХНАУ, 2017. 272 с.
2. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків: Право, 2019. 368 с.
3. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. [Чинний від 2016-07-01]. Вид.офіц. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с. (Інформація та документація).
4. Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови: навчальний посібник з алгоритмічними приписами. 3-тє вид., перероб. та доп. К.: ЦНЛ, 2017. 426 с.
5. Положення про систему запобігання плагіату в академічних текстах працівників та здобувачів вищої освіти ЗУНУ. Тернопіль, 2020. URL: <https://www.wunu.edu.ua/ensuring-the-quality-of-education/>.
6. Шкіцька І.Ю. Основи академічної доброчесності: практикум: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Тернопіль: THEU, 2018. 64 с.
7. Bell E., Bryman A., Harley B. Business Research Methods. 5 th ed. NY: Oxford University Press, 2019. 688 p.
8. Greene S., Lidinsky A. From Inquiry to Academic Writing: a practical guide. 4 th ed. NY: Bedford, 2017. 738 p.
9. John W. Creswell, J. David Creswell Research Design : Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. 5 th ed. USA: SAGE Publications, Inc., 2018. 304 p.
10. Kothari S.R., Garg G. Research methodology: methods and techniques. 4 th ed. New Delhi: New Age International Ltd, 2020. 480 p.
11. Kumar R. Research methodology: a step-by-step guide for beginners. 5 th ed. London: SAGE Publications, Inc., 2019. 503 p.

ДОДАТКИ

**Зразок заяви на вибір теми кваліфікаційної роботи і
закріплення наукового керівника**

Завідувачу кафедри
економіки та економічної теорії
д. е. н., професору Козюку В.В.
студентки гр. ЕАм-11
Конюх В.А.

ЗАЯВА

Прошу Вашого дозволу на виконання кваліфікаційної роботи на тему:
«Стратегічний аналіз конкурентної позиції підприємства в галузі». Науковим
керівником прошу призначити к.е.н., доцента кафедри економіки та
економічної теорії Лотиш О.Я.

Дата

Підпис

Західноукраїнський національний університет
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки та економічної теорії

Освітній ступінь – магістр
спеціальність: 051 Економіка
ОНП «Аналітична економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

В.В. Козюк

«___» _____ 20__ р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТКИ**

Конюх Вікторії Анатоліївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи

Стратегічний аналіз конкурентної позиції підприємства в галузі/
Strategic analysis of the company's competitive position in the industry

керівник роботи: к.е.н., доцент Лотиш О.Я.

затверджена наказом по університету від 30 жовтня 2023 р.

2. Строк подання студентом закінченої кваліфікаційної роботи

29 квітня 2024 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки та економічної теорії

Конюх Вікторія

**Стратегічний аналіз конкурентної позиції підприємства в галузі/
Strategic analysis of the company's competitive position in the industry**

спеціальність: 051 Економіка
освітньо-наукова програма «Аналітична економіка»

Випускна кваліфікаційна робота

Виконала студентка
групи ЕАм-21
В. А. Конюх

Науковий керівник:
к.е.н., доцент О. Я. Лотиш

Випускну кваліфікаційну роботу
допущено до захисту:
«__»_____20__р.

Завідувач кафедри
_____В. В. Козюк

Тернопіль – 2023

АНОТАЦІЯ

Конюх В.А. Стратегічний аналіз конкурентної позиції підприємства в галузі. – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за освітньо-науковою програмою «Аналітична економіка» – Західноукраїнський національний університет. – Тернопіль, 2023.

У роботі розглянуто актуальні питання стратегічного аналізу та діагностики позицій підприємства у конкурентному середовищі галузі, розкрито сучасні методи стратегічного аналізу та напрямки формування стратегії забезпечення конкурентних переваг в галузі.

Здійснено аналіз стану розвитку галузі з виробництва олії та показники діяльності ПП «Оліяр» на ринку олії в Україні, визначено конкурентні переваги підприємства. Запропоновано напрями підвищення конкурентоспроможності підприємств олійної галузі в Україні та інноваційні моделі управління конкурентною перевагою ПП «Оліяр».

ANNOTATION

Konyukh V.A. Strategic Competitive Positioning Analysis of the Company. – Manuscript.

Research for obtaining the educational and qualification level of a master's degree under the educational and scientific program "Analytical Economics". – Western Ukrainian National University. – Ternopil, 2023.

The work deals with topical issues of strategic analysis and diagnosis of the company's positions in the competitive environment of the industry, reveals modern methods of strategic analysis and directions for the formation of a strategy for ensuring competitive advantages in the industry.

An analysis of the state of development of the sunflower oil market and indicators of the activity of PE "Oliyar" on the sunflower oil market of Ukraine was carried out, and the company's competitive advantages were determined. Directions for increasing the competitiveness of sunflower oil production enterprises in Ukraine and innovative models of managing the competitive advantage of PE "Oliyar".

РЕЗЮМЕ

Кваліфікаційна робота містить 78 сторінок, 4 таблиці, 21 рисунок, список використаних джерел із 62 найменувань.

Метою дослідження є здійснення аналізу кон'юнктури світового ринку зерна та оцінка ролі зернової галузі України на ньому.

Об'єктом дослідження є світовий та український ринок зерна.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та практичні аспекти кон'юнктури зернового ринку.

Одержані результати та їх новизна: полягають у розвитку теоретичних підходів до аналізу кон'юнктури і розробці практичних рекомендацій щодо перспектив розвитку світового та українського ринку зерна, а саме: охарактеризовано моделі кон'юнктурних досліджень ринку; здійснено аналіз і оцінку кон'юнктури світового та українського ринку зерна; проаналізовано вплив врожайності у світі на глобальну зернову кон'юнктуру ринку; запропоновано бізнес-стратегії та інструменти страхування ризиків зміни кон'юнктури зернового ринку.

Ключові слова: кон'юнктура, кон'юнктурні дослідження, ринок зерна, світовий зерновий ринок, врожайність зернових.

RESUME

The qualification work contains 78 pages, 4 tables, 21 figures, a list of used sources of 62 items.

The purpose of the study is to analyze the conjuncture on the world grain market and assess the role of the Ukrainian grain industry in it.

The object of research is the world and Ukrainian grain market.

The subject of research is theoretical, methodological and practical aspects of the grain market.

The obtained results and their novelty: consist in the development of theoretical approaches to the analysis of the situation and the development of practical recommendations for the prospects of the world and Ukrainian grain market, namely: the models of market conjuncture are characterized; analysis and assessment of the world and Ukrainian grain market; the influence of world yields on the global conjuncture of the grain market is analyzed; proposed business strategies and tools for insuring the risks of changes conjuncture in the grain market.

Keywords: market conjuncture, conjuncture research, grain market, world grain market, grain yield.

«Стратегічний аналіз конкурентної позиції підприємства в галузі»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти стратегічного аналізу конкурентної позиції підприємства в галузі.....	7
1.1. Моделі теорій конкуренції в галузі.....	7
1.2. Сучасні методи стратегічного аналізу і діагностики позицій підприємства у конкурентному середовищі галузі.....	14
РОЗДІЛ 2. Стратегічний аналіз конкурентної позиції підприємства ПП «Оліяр» на ринку олії в Україні.....	23
2.1. Стратегічний аналіз показників розвитку галузі з виробництва олії в Україні.....	23
2.2. Аналіз господарської діяльності ПП «Оліяр» на ринку олії України.....	33
2.3. Аналіз конкурентних переваг підприємства на ринку.....	40
РОЗДІЛ 3. Шляхи формування і реалізації інвестиційно-економічної стратегії забезпечення конкурентних переваг підприємства в галузі.....	49
3.1. Напрями підвищення конкурентоспроможності підприємств олійної галузі в Україні.....	49
3.2. Інноваційні моделі управління конкурентною перевагою ПП «Оліяр» в галузі.....	58
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	74
ДОДАТКИ.....	79

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ ТА АБРЕВІАТУР

- УЗА** – Українська зернова асоціація
- FAO** – Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (Food and Agriculture Organization of the United Nations)
- UCAB** – Український клуб аграрного бізнесу (Ukrainian Club of Agrarian Business)
- USDA** – Міністерство сільського господарства США (United States Department of Agriculture)
- AMIS** – Інформаційна система аграрного ринку (Agricultural Market Information System)
- IGC** – Міжнародна рада з зерна (International grains council)

В Україні 01 липня 2016 р. набув чинності ДСТУ8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання», який установлює види бібпосилань, правила та особливості їхнього складання і розміщення у документах. Зразки оформлення різних категорій джерел та інформаційних ресурсів, використаних при написанні роботи наведено нижче.

Характеристика джерела	Приклад оформлення (Harvard style)
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бичківський О.О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В.Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції(1919-1993 рр.): монографія. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 600 с. 3. Вагіна О.М. Політична етика: навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 4. Верлос Н.В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 145 с. 5. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія: монографія. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 240 с. 6. Pavelova, L. (2015). Family in the Recovery Process of an Addicted Client: Selected Motivational Starting Points. Бачки Петровац: Србско развојно удружене, 93 р.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аванесова Н.Е., Марченко О.В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади: монографія. Харків: Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т.І., Калюжна Ю.В. Банківські операції: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою: навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О.С., Кисильова І.Ю. Фінанси: конспект лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 102 с.
Три і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аніловська Г.Я., Марушко Н.С., Стоколоса Т.М. Інформаційні системи і технології у фінансах: навч. посіб. Львів: Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Кузнецов М.А., Фоменко К.І., Кузнецов О.І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності: монографія. Харків: ХНПУ, 2015. 338 с. 3. Операційне числення: навч. посіб. / С.М. Гребенюк та ін. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці: підручник/ О.І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ: ЦУЛ, 2016. 264 с.

Характеристика джерела	Приклад оформлення (Harvard style)
Без автора	Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття/ уряд. В. Агеєва. Київ: Смолоскип, 2016. 904 с.
Періодичні видання, статті (журнали)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. Часопис Київського університету права. 2007. №4. С. 88-92. 2. Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. Право України. 2017. №5. С. 71-79. 3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. Урядовий кур'єр. 2017. 1 листоп. (№205). С. 5. 4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. Юридичний вісник України. 2017. 20-26 жовт. (№42). С. 14-15. 5. Bletskan D.I., Glukhov K.E., Frolova V.V. Electronic structure of 2H-SnSe2: ab initio modeling and comparison with experiment. Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98-108.
Матеріали конференцій, форумів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. Голодомор1932-1933 років: втрати української нації: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133-136. 2. Анциперова І.І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених: тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134-137.
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України: офіц. текст. Київ: КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. №2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№178-179). С. 10-22. 3. Повітряний кодекс України: Закон України від 19.05.2011 р. №3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. №48-49. С. 536. 4. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. №1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017). 5. Деякі питання стипендіального забезпечення: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. №1050. Офіційний вісник України. 2017. №4. С. 530-543.

Характеристика джерела	Приклад оформлення (Harvard style)
Електронні ресурси	<p>1. Влада очима історії: фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>2. Шарая А.А. Принципи державної служби за законодавством України. Юридичний науковий електронний журнал.2017. №5. С. 115-118. URL: http://lsey.org.ua/5_2017/32.pdf.</p> <p>3. Ганзенко О.О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2015. №3. С. 20-27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>4. Яцків Я.С., Маліцький Б.А., Бублик С.Г. Трансформація наукової системи України протягом90-х років XX століття: період переходу до ринку. Наука та інновації. 2016. Т. 12, №6. С. 6-14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.</p>

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу студентки групи ЕАМ-21
Конюх Вікторії Анатоліївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

на тему: Стратегічний аналіз конкурентної позиції підприємства в галузі/
Strategic analysis of the company's competitive position in the industry

Виконану на матеріалах: _____

Актуальність теми: _____

Самостійні розробки і пропозиції автора: _____

Практичне значення кваліфікаційної роботи: _____

Недоліки: _____

Загальний висновок: _____

Рецензент: _____
(посада, місце роботи, вчене звання, науковий ступінь)

(прізвище, ім'я, по батькові)

МП _____ « ____ » _____ 20__ р.
(підпис)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки та економічної теорії

ВІДГУК

наукового керівника к.е.н., доцента Лотиш О.Я.
на кваліфікаційну роботу студентки групи ЕАМ-21

КОНЮХ Вікторії Анатоліївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

на тему: **Стратегічний аналіз конкурентної позиції підприємства в галузі/**
Strategic analysis of the company's competitive position in the industry
Актуальність теми

Самостійні розробки і пропозиції автора

Практичне значення кваліфікаційної роботи

Недоліки:

Загальний висновок _____

Науковий керівник: к.е.н., доцент Лотиш О.Я.
(прізвище та ініціали)

(підпис)

«____» _____ 20__р.

«Декларація доброчесності»

Я, Конох Вікторія Анатоліївна, підтверджую, що сама написала цю роботу і не використовувала жодних інших, окрім цитованих, джерел інформації. Дослівні вирази або фрази, які цитуються, позначаються як такі; інші недослівні запозичення чи ремінісценції, наведені в тексті цієї роботи, містять актуальну інформацію щодо первинних джерел наведеного контенту. Робота у цій безпосередньо або змістовно аналогічній формі не була раніше опублікована чи оприлюднена. Усе зазначене вище посвідчую власноручним підписом.

Підпис

Дата

Інтернет-адреси сайтів

Національні сайти	Сайти міжнародних організацій та зарубіжних наукових установ
<p>www.bank.gov.ua – Національний банк України</p> <p>www.rada.gov.ua – Верховна Рада України</p> <p>www.minfin.gov.ua – Міністерство фінансів України</p> <p>www.ukrstat.gov.ua – Державна служба статистики України</p> <p>www.me.gov.ua – Міністерство економічного розвитку і торгівлі України</p> <p>www.marketing.net.ua – База маркетингової інформації, огляди ринків</p> <p>www.nas.gov.ua – Національна академія наук України</p> <p>www.iweir.org.ua – Інститут світової економіки та міжнародних відносин</p> <p>www.i-soc.kiev.ua – Інститут соціології НАН України</p> <p>www.idss.org.ua – Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України</p> <p>www.rvps.kiev.ua – Рада по вивченню продуктивних сил НАН України</p> <p>www.iir.kiev.ua – Інститут міжнародних відносин</p>	<p>www.oecd.org – Організація економічного співробітництва і розвитку</p> <p>www.goldmansachs.com – Goldman Sachs</p> <p>www.federalreserve.gov – Boards of Governors of the Federal Reserve System</p> <p>www.bloomberg.com – Business and Financial News, Breaking News Headlines</p> <p>www.morganstanley.com – Morgan Stanley</p> <p>www.nber.org – Бюро економічних досліджень США</p> <p>www.freedomhouse.org – Всесвітній огляд економічної свободи</p> <p>www.imf.org – Міжнародний Валютний фонд</p> <p>www.worldbank.org – Всесвітній банк</p> <p>www.ebrd.org – Європейський банк реконструкції та розвитку</p> <p>www.ecb.int – Європейський центральний банк</p> <p>www.iie.com – Інститут міжнародної економіки</p> <p>www.cato.org – Науковий журнал Інституту Катона, Вашингтон</p> <p>www.thelockeinstitute.org – Інститут Локка, Вірджинія</p> <p>www.gmu.edu – Центр дослідження суспільного вибору</p> <p>www.nbia.org – National Business Incubation Association</p> <p>www.bis.org – Bank for International Settlements</p> <p>www.pubchoicesoc.org – Public Choice Society</p> <p>www.roubini.com – Roubini Global Economics</p>

Навчально-методичне видання

*Віктор Козюк,
Олександр Длугопольський,
Оксана Лотиш,
Оксана Шиманська*

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ
КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ**

за освітньо-науковою програмою
підготовки магістрів «Аналітична економіка»
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 051 «Економіка»

Підписано до друку 05.10.2023 р.
Формат 60х90/8. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Ум.-друк. арк. 3,72. Обл.-вид. арк. 4,38.
Зам. № 063-23. Тираж 50 екз.

Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46004

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 7284 від 18.03.2021 р.*